

Mari Ryönänkoski

”SAIN ELÄMÄN PAREMPAAN SUUNTAAN”

Omin Jaloin -menetelmän vaikutukset nuoren elämään

Opinnäytetyö

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

Huhtikuu 2012

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö	Aika	Tekijä/tekijät
Ylivieska	Huhtikuu 2012	Mari Ryönänkoski
Koulutusohjelma		
Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn nimi		
Omin Jaloin –menetelmän vaikuttavuus nuoren elämään		
Työn ohjaaja	Sivumäärä	
Harriet Tervonen	62 + 4	
<p>Opinnäytetyöni aiheena oli Omin Jaloin -menetelmän vaikuttavuus nuoren elämään. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, onko Omin Jaloin -menetelmällä ollut vaikutuksia sen läpikäyneiden nuorten elämään. Työn tarkoituksena oli myös saada nuorten ääni kuuluviin. Tutkimusongelmina olivat: miten Omin Jaloin -menetelmä on vaikuttanut nuoren elämään, millaisia ajatuksia nuorilla heräsi suhteessa omaan elämään ja mitä mieltä nuoret ovat Omin Jaloin -toiminnasta. Tutkimus tehtiin kvalitatiivisella menetelmällä ja aineisto kerättiin postikyselyllä. Tutkimus analysoitiin sisällönanalyysillä ja tutkimustulosten esittämisessä käytettiin suoria lainauksia nuorten vastauksista.</p> <p>Tutkimuksen mukaan Omin Jaloin -menetelmä vaikuttaa nuoren elämään. Omin Jaloin -toiminta vaikuttaa positiivisesti nuorten elämään ja antaa valmiuksia tarkastella elämää uudesta näkökulmasta. Omin Jaloin -toiminnan laajojen osa-alueiden kautta, voidaan vaikuttaa erilaisiin nuorten elämäntilanteisiin ja saadaan nuoria ajattelemaan elämänsä uudesta näkökulmasta. Nuorten asiat elämässä menivät Omin Jaloin -toiminnan avulla parempaan suuntaan ja he kokivat toiminnan auttavan. Nuoret kokivat saaneensa apua ja tulleeensa kuulluksi. Tutkimuksesta on hyötyä Omin Jaloin -menetelmää käyttäville, nuorten parissa työskenteleville, alan ammattilaisille, opiskelijoille sekä nuorille.</p>		
Asiasanat		
Dialogi, nuoruus, varhainen puuttuminen		

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Ylivieska	Date April 2012	Author Mari ryönänkoski
Degree programme Social science		
Name of thesis Effectiveness of the Omin Jaloin –method on young people´s life		
Instructor Harriet Tervonen	Pages 62+4	
<p>The subject of this thesis was the effectiveness of the Omin Jaloin –method on young people´s life. The purpose of this study was to determine whether the method had any effect on the lives of young people for those who had experience of the method. In addition, the aim was to get young people´s voices heard. The research problems were: how Omin Jaloin –method has affected the lives of the young, what kinds of ideas young people have had in relation to their own life and what young people think about the method. The study was conducted using a qualitative method and the data was collected through a mailed questionnaire. The data was analyzed by a content analysis and the research results were presented using direct quotes from the responses of the young.</p> <p>According to the study the Omin Jaloin –method affects the lives of young people. The method has a positive impact on young people´s lives and gives them a new perspective to their lives. As the method includes broad perspectives, it enables influencing and intervening in different life situations and provides young people new perspectives to their own life. Young people´s life situations improved and they felt that the Omin Jaloin –method helped. Young people felt that they had been heard. The study will be useful for people who work with young people, for professionals, students and for young people.</p>		
Key words Dialogue, adolescence, early intervention		

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT**

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 MISTÄ OMIN JALLOIN ON TEHTY	3
2.1 Omin Jaloin -hanke	4
2.2 Omin Jaloin -toimintamalli	5
2.3 Kirjalliset tehtävät Omin Jaloin -menetelmässä	9
3 VARHAINEN PUUTTUMINEN JA DIALOGISUUS OMIN JALLOIN -TYÖSSÄ	12
3.1 Huolen puheeksi ottaminen	12
3.2 Dialogisuus	15
3.3 Valtaistuminen	20
4 NUORUUDESTA	23
4.1 Minusta tulee minä	26
4.2 Arjesta eteenpäin	29
5 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT JA TOTEUTUS	33
5.1 Tutkimuksen aihe ja tutkimusongelmat	33
5.2 Tutkimusmenetelmät	34
5.3 Tutkimuksen toteutus	36
6 TUTKIMUSTULOKSET	39
6.1 Ensimmäisen tapaamisen vaikuttavuus	40
6.2 Sosiaaliset suhteet huonosti nuoren elämässä	42
6.3 Elämän eri osa-alueiden läpikäyminen	43
6.4 Omin Jaloin -toiminta vaikuttaa nuoren elämään	45
6.5 Hyvät asiat nuoren voimavarana	47
6.6 Omin Jaloin -toiminta on dialogista ja auttaa	49
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	51
8 POHDINTA	56
8.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	56
8.2 Työn pohdintaa	57

**LÄHTEET
LIITTEET**

1 JOHDANTO

Omin Jaloin -menetelmä on ehkäisevän lastensuojelun menetelmä, jota käytetään asiakastyössä 12–17-vuotiaiden nuorten kanssa työskenneltäessä. Omin Jaloin -menetelmä on saanut alkunsa helmikuussa 2007 Lohjalla erityisnuorisotyön tarpeesta. Omin Jaloin -menetelmä on jatkuvan kehitystyön tuloksena muotoutunut kattavaksi yksilötyöskentelyn välineeksi. Nuorella on Omin Jaloin -prosessin aikana mahdollisuus tarkastella omien valintojen vaikutusta nykyhetkeen ja tulevaisuuteen. Menetelmän tarkoituksena on kartoittaa nuoren elämän suojaavitekijöitä sekä riskitekijöitä. Menetelmä pitää kokonaisuudessaan sisällään yhdeksän eri osa-aluetta, joita käydään nuoren kanssa läpi asiakastapaamisissa. Osa-alueita ovat perhe, koulu, kaverit, harrastukset ja vapaa-aika, seurustelu, rahankäyttö, päihteidenkäyttö, terveys ja hyvinvointi sekä rikokset ja rikkeet. Raahessa Omin Jaloin -menetelmä otettiin käyttöön alkuvuodesta 2011.

Nuoruus on elämänvaihe joka sijoittuu lapsuuden ja aikuisuuden väliin. Nuori voi kohdata monenlaisia kehityksellisiä muutoksia suhteessa itseensä ja sosiaaliseen ympäristöönsä. Nuoruudessa irrottaudutaan lapsen roolista ja aloitetaan itsenäistymisprosessi kohti aikuisuutta. Nuoruus voi tuntua olevan täynnä olemista tässä ja nyt, jatkuvaa uuden kohtaamista ja seikkailua. Aikuisuus ja aikuisten tapa kokea elämää tuntuu vieraalta. Nuoresta voi tuntua että edessä on suuri tuntematon jota kohti on vain pakko kulkea. Muutosten kohtaaminen voi olla nuorelle joskus hyvinkin vaikeaa, koska häneltä puuttuu niihin valmistava elämäkokemus. Sanotaan, että tulevaisuus tuo koko ajan mukanaan uusia haasteita ratkottavaksi. Nuorten tulisi yhä aiemmin kyetä tekemään omaa tulevaisuuttaan koskevia yksilöllisiä valintoja ja löytää voimavaroja elämää varten.

Opinnäytetyöni avulla halusin selvittää, onko Omin Jaloin -menetelmä vaikuttanut jollakin tavalla menetelmän läpikäyneiden nuorten elämään. Minua kiinnosti myös lisääkö Omin Jaloin -menetelmä nuorten ajattelua omaa elämäänsä kohtaan ja kokevatko he saavansa menetelmästä työkaluja ongelmiansa ratkomiseen. Tutkimusongelmien kautta pyrin saamaan tutkimukseen sellaista tietoa, joka toisi hyvin nuoren omaa ääntä kuuluville. Tutkimusongelmani olivat: Miten Omin Jaloin -menetelmä on vaikuttanut nuoren elämään? Millaisia ajatuksia nuorilla heräsi suhteessa omaan elämään ja mitä mieltä nuoret ovat Omin Jaloin -toiminnasta? Toteutin tutkimuksen kvalitatiivisella menetelmällä ja vastaukset keräsin nuorilta postikyselynä. Vastauksia sain yhdeksän.

Teoriaosassa tarkastelen Omin Jaloin –menetelmää ja Kati Blomqvistin tekemää opinnäytetyötä koskien Omin Jaloin -menetelmässä käytettävien tehtävien kehittämistä sekä aikaisempia kokemuksia ja tutkimustuloksia aiheeseen liittyen. Lisäksi avaan Omin Jaloin -työlle tärkeitä käsitteitä, kuten varhaista puuttumista sekä dialogisuutta. Teoriaosan lopussa käsitellään nuoruutta, minäkuvaa sekä arjen tuomia haasteita nuorten elämään. Nämä teoriat kulkevat pohdinnoissa läpi tutkimustulosten sekä tutkimustuloksista muodostettujen johtopäätöksien. Mukana tekstissä kulkevat myös omat pohdintani aiheesta.

Opinnäytetyöstäni toivon olevan hyötyä kaikille aiheesta kiinnostuneille ja että se toisi esille asioita, joita meidän jokaisen olisi hyvä pohtia omalla kohdallamme.

2 MISTÄ OMIN JALAIN ON TEHTY

Omin Jaloin -menetelmä on saanut alkunsa helmikuussa 2007 Lohjalla. Tuolloin nuorisotyön voimavarat loppuivat työskenneltäessä kolmen nuoren kanssa. Erityisnuorisotyöntekijä Mia Salminen sekä päihdetyöntekijä Kati Blomqvist suunnittelivat yhdessä työmenetelmän, jonka avulla erityisnuorisotyö voisi tarjota tilanteeseen tukea. (Blomqvist, Salminen, Arola, Hiltunen & Tarjanne 2010, 6.) Omin Jaloin -menetelmä on suunniteltu vastaamaan käytännön työn tarpeisiin.

Menetelmän laatiminen alkoi niin, että nuoria varten tehtiin viiteen tapaamiseen perustuva kirjallisten tehtävien sarja. Tehtävä sarjan avulla pyrittiin saamaan nuoret pohtimaan omien tekojensa vaikutuksia heidän tulevaisuuteensa. Kartoittamalla nuoren elämäntilanne mahdollisimman kattavasti saatiin laajempi kokonaiskuva nuoren tilanteesta. Nuoret laativat itselleen tulevaisuuden suunnitelman, johon heidän nykytilannettaan peilattiin. Teemat, joita nuorten kanssa käsiteltiin, olivat perhe, raha, koulu, kaverit, seurustelu, harrastukset, päihteet, rikokset ja terveys. Ensimmäisten tapaamisten jälkeen työntekijät totesivat saatujen kokemusten olleen odotettua parempia. Vaikutti siltä, että nuoret alkoivat itsekin aktiivisesti pohtia omia valintoja ja niiden vaikutuksia omaan tulevaisuuteen. Tapaamisissa nuorten kanssa päästiin puhumaan asioista syvällisemmin. Tapaamisten innostamina nuoret toivat mukaan myös kavereitaan, joilla oli tarvetta tällaiselle toiminnalle. (Blomqvist ym. 2010, 6.)

Kokemukset uudesta työmuodosta olivat rohkaisevia. Erityisnuorisotyöntekijät tekevät yksilötyötä saman yhtenäisen materiaalin avulla nuorten kanssa. Työmuoto otettiin erityisnuorisotyöntekijöiden asiakastyön malliksi. Elämönhallinnan tukitapaamiset aloitettiin toukokuussa 2007 uusien nuorten kanssa. Tällöin Omin Jaloin -tapaamisia kutsuttiin elämönhallinnan tukitapaamisiksi. (Blomqvist ym. 2010, 6.)

Syksyllä 2007 syntyi yhteistyö sosiaalitoimen kanssa Omin Jaloin -toimintaan ohjaamisesta. Tuolloin työmuotoa esiteltiin Lohjan kaupungin lastensuojelun sosiaalityöntekijöille. Lähtökohdaksi otettiin ehkäisevä lastensuojelu. Toimintaan päätettiin ohjata 12–17 -vuotiaita nuoria. Ehkäisevä lastensuojelu on työtä, jolla edistetään lasten ja nuorten hyvinvointia, ehkäistään lasten ja nuorten ongelmia sekä estetään ongelmien vakavoitumista ja syvenemistä. Ehkäisevällä työllä pyritään lisäämään lasten ja nuorten

hyvinvointia sekä heitä suojaavia rakenteita ja kartoittamaan heidän hyvinvointiaan uhkaavia riskitekijöitä. Yhteistyöstä hyötyivät molemmat osapuolet. Lastensuojelun sosiaalityö sai lisäresursseja varhaiseen puuttumiseen ja erityisnuorisotyön työmuoto painoarvoa lastensuojelun ohjatessa nuoria toiminnan piiriin. Vuoden 2007 kesällä ”Omin Jaloin” vakiintui toiminnan pysyväksi nimeksi. (Blomqvist ym. 2010, 7.)

2.1 Omin Jaloin -hanke

Halu kehittää hyväksi koettua työmuotoa syntyi saadun positiivisen palautteen ja kokemusten myötä. Loppuvuodesta 2007 työmuotoa lähdettiin mallintamaan sellaisella ajatuksella, että sitä voitaisiin käyttää hyväksi myös muissa kunnissa ja organisaatioissa. Kehittämisessä on kulkenut lomittain kaksi toisiinsa sitoutunutta prosessia. Ennen hankkeen käynnistymistä vuonna 2008 alkoi päihdetyöntekijä Kati Blomqvistin sosionomi tutkinnon (YAMK) –opinnäytteen tekeminen. Toimintatutkimuksella toteutettu opinnäyte keskittyi Omin Jaloin -toiminnassa käytössä olleiden tehtävien tarkasteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhteistyössä Omin Jaloin –työryhmän, Maikki Arola, Kati Blomqvist, Tuomas Hiltunen ja Mia Salminen kanssa. Menetelmää kehitettiin aihealueittain SWOT-analyysin avulla. Sen rinnalla alkoi myös koko menetelmää koskeva kehittämishanke. Keväällä 2009 Omin Jaloin-menetelmän pilotointi hyväksyttiin valtakunnalliseen KASTE -ohjelmaan, osana Etelä-Suomen läänin Lapsen ääni -kehittämishjelmaa. (Arola 2011, 10.)

Omin Jaloin -hankkeen keskeisinä tavoitteina ovat olleet käytännön asiakastyön toteuttaminen, menetelmän kehittäminen, työkirjan kehittäminen ja julkaiseminen sekä menetelmän käyttökoulutuksen järjestäminen. Työkirjassa hyödynnettiin vahvasti Blomqvistin opinnäytettä varten tekemää kehitystyötä. Vuoden 2010 syksyllä työkirjasta julkaistiin painos jossa olivat mukana kehittämistyön tuloksena syntyneet uudet tehtävät sekä seikkaperäinen ohjeistus toimintamallin käytöstä. Maikki Arolan mukaan Omin Jaloin -hankkeen onnistumista ovat edesauttaneet lakimuutokset, joita hankeaikana on tehty. Omin Jaloin -malli on löytänyt paikkansa niin uudesta lastensuojelulaista (2008), kuin nuorisolain uudistuksestakin (2010). Toimintamallin ja työkirjan tueksi luotiin myös menetelmäkoulutus, jota toteutettiin hankeaikana 13. koulutusryhmän verran. (Arola 2011, 6-12.)

Kehittämistyön aikana havaittiin erilaisia hyötyjä asiakkaan ja palvelurakenteen näkökulmasta. Odotettuja hyötyjä ja tuloksia olivat matalan kynnyksen palvelu ja se että Omin Jaloin -menetelmä mahdollistaa varhaisen puuttumisen. Omin Jaloin -menetelmä todettiin myös konkreettiseksi työskentelyvälineeksi. Nuorten kyky hahmottaa tehtävien avulla omia vahvuuksiaan ja tarpeitaan ylitti työryhmän odotukset. Paikallisella tasolla menetelmän tunteminen ja arvostus verkostoissa on kasvanut. Verkostoyhteistyö on tiivistynyt menetelmän kehittymisen myötä.

Kehittämisen aikana havaittuja odottamattomia hyötyjä ja tuloksia oli esimerkiksi se kuinka menetelmä on helposti käyttöönotettavissa sellaisenaan. Omin Jaloin -menetelmä sopii kaikille nuorten kanssa yksilötyötä tekeville asiakastyövälineeksi eikä sitä ole rajattu vain yhden ammattikunnan käyttöön. Valtakunnallisella tasolla kiinnostus menetelmää kohtaan on ollut odotettua suurempaa. Omin Jaloin -toiminnan jälkeen tehdyt lastensuojeluilmoitukset ovat antaneet perusteita lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tarpeen selvittämiseksi. Odottamatonta on myös ollut ”matalan kynnyksen” yhteydenotot kunnista jotka ovat kouluttaneet henkilökuntaansa menetelmän käyttöön.

2.2 Omin Jaloin -toimintamalli

Omin Jaloin -toimintamalli on yksilötyöskentelyn väline, joka on suunnattu 12–17 -vuotiaille nuorille. Omin Jaloin -toiminnassa työntekijä tapaa nuoren 5–7 kertaa ja tapaamiset kestävät 45–60 minuuttia kerrallaan. Tapaamiset ovat viikottaisia. Lyhimmillään koko prosessi kestää 1,5 kuukautta. Nuorella on prosessin aikana mahdollisuus tarkastella omien valintojen vaikutusta nykyhetkeen ja tulevaisuuteen. Toiminnan tarkoituksena on kartoittaa nuoren elämän suojaavia tekijöitä sekä riskitekijöitä. Menetelmä pitää kokonaisuudessaan sisällään yhdeksän eri osa-alueita, joita käydään nuoren kanssa tapaamisissa läpi. Osa-alueita ovat perhe, koulu, kaverit, harrastukset ja vapaa-aika, seurustelu, rahankäyttö, päihteiden käyttö, terveys ja hyvinvointi sekä rikokset ja rikkeet. Kun tapaamiskerrat nuoren kanssa ovat ohi, tavataan lopuksi yhdessä työntekijän, nuoren ja huoltajien kanssa. Lopputapaamisessa on tarkoituksena pohtia yhdessä nuoren tilannetta ja käydä keskustelua siitä, millaista tukea nuori kasvulleen mahdollisesti tarvitsee. (Arola 2011, 13.)

Toiminnan kautta päästään lähelle niitä aiheita, joissa nuorella saattaa olla enemmän kehitettävää. Nuoren ja hänen perheensä kanssa voidaan pohtia yhdessä, mitkä voisivat olla tarpeellisia tukimuotoja nuorelle toiminnan jälkeen. Kokonaisvaltainen kartoitus, joka Omin Jaloin -toiminnassa tehdään, antaa hyvää pohjatietoa jatkotyöskentelyyn, mikäli nuori ohjataan jatkossa jonkin toisen palvelun piiriin. Arola (2011, 13–14) kuvaa hankeraportissaan, kuinka Omin Jaloin -menetelmää käyttäneet työntekijät ovat kokeneet tapaamisissa käytettävien kirjallisten tehtävien avulla kyenneensä auttamaan nuoria ja heidän perheitään puhumaan vaikeistakin asioista. Usein nuorten on vaikeaa tunnistaa omia ongelmiaan tai niiden liittymistä toisiinsa. Kun kartoitetaan nuoren elämää mahdollisimman laaja-alaisesti eri elämän osa-alueiden kautta, pystytään lisäksi tarkastelemaan niitä suhteessa toisiinsa, jolloin yksittäisen riskitekijän tai suojaavan tekijän vaikutus voi olla suurempi kuin jos asiaa olisi tarkasteltu vain yhdestä näkökulmasta. Laaja-alaisen tarkastelun avulla voidaan lisätä myös nuoren omaa käsitystä vaikutusten laaja-alaisuudesta. Mahdollisten tuen tarpeiden määrittely on helpompaa, kun tarkastelu tehdään huolella.

Omin Jaloin -toiminnasta on koottu asiakaskokemuksia vuosittain, koko hankeajan. Asiakaskokemukset on koottu Omin Jaloin -toimintaan osallistuneilta nuorilta ja heidän huoltajiltaan. Kysely on koskenut toimintaan osallistumisen kokemuksia. Myös sidosryhmien kokemuksia ja näkemyksiä Omin Jaloin -toiminnasta on kerätty Lohjalla haastattelumenetelmää hyödyntäen. Sidosryhmiä, jotka olivat mukana hankkeessa, haastateltiin maaliskuun–huhtikuun välisenä aikana vuonna 2011, haastatteluja oli yhteensä 11. (Arola 2011.)

Lapsen ääni -kehittämishjelman 2011 erikoistutkija Stina Högnabba on tuottanut nuorille suunnatun kyselyn, jossa kysytään nuorten kokemuksia kehittämishjelman toiminnoista ja niiden hyödyistä. Tuloksia on hankeajalta vuoden 2010 alusta kesäkuun 2011 loppuun Omin Jaloin -toiminnan osalta. Kyselyyn vastanneita oli tuona aikana hieman yli 30 % todellisesta Omin Jaloin asiakasmäärästä, eli 59 nuorta. Vastaajien ikä vaihteli siten, että 29 vastanneista oli 12–15 -vuotiaita ja 16–18 -vuotiaita nuoria oli 30. Tyttöjä kyselyyn vastanneista oli 31 ja poikia vastasi 28. Tulosten mukaan suurin osa nuorista koki tullessa kuulluksi ja vain yksi vastaajista koki tullessa jonkin verran kuulluksi. Omin Jaloin -työryhmä uskoo kuulluksi tulemisen kokemusten johtuvan osittain työn luonteen kautta syntyvästä arvostavasta kohtaamisesta. Omin Jaloin -toiminnassa pyritään myös

ylläpitämään sensitiivistä otetta nuoreen ja noudattamaan motivoivan haastattelun periaatteita. Työryhmä uskoo positiivisen vaikutuksen olleen myös sillä, ettei tehtäviä toteuteta vain haastattelun omaisesti tuloksiin ja pistemääriin tuijottaen, vaan jatkuvasti keskustellen ja kysyen. (Arola 2011, 35-36.)

Stina Högnabban teettämän kyselyn kohdassa ”haluatko sanoa vielä jotain?”, nuoret olivat kertoneet seuraavaa: *”Tämä auttoi paljon minua”, ”Musta tuntuu että oon varmempi nyt. Toivottavasti nähään vielä! Tää rokkas, paljo kivempaa ku sossulla.”, ”Keskustelut on ollut mukavia ja vapauttavia ja on auttanut minua.”.* (Arola 2011, 39.)

Omin Jaloin -hankeraporttiin on poimittu asiakaskokemuksia 2010 toimintaan osallistuneilta nuorilta ja heidän huoltajiltaan. Kyselyä Omin Jaloin -toimintaan osallistumisen kokemuksista, on teetetty vuosittain. Kysely tehtiin vuoden 2010 asiakkaille kesäkuussa 2011 ja kyselyyn vastasi 21 nuorta ja 10 huoltajaa. Kysely toteutettiin sähköisesti. Arola pohtii raportissa sitä, kuinka nuoret ja heidän vanhempansa ovat kokeneet toiminnalla olevan positiivisia vaikutuksia ja toiminta on pääasiallisesti koettu mielekkääksi ja toimivaksi. Muutama vastaaja toivoi jatkotyöskentelyä perheen kanssa ja osa koki toiminnan riittäväksi. Tuloksista ilmeni myös, että muutamalle nuorelle kokemus ei ollut lainkaan mieluisa. Oli myös nuoria, jotka kokivat, etteivät olleet hyötäneet toiminnasta. Jatko-ohjauksiin sekä työskentelyyn oltiin pääosin tyytyväisiä. (Arola 2011, 40–42.)

Kyselyssä oli myös avoimia kysymyksiä ja niissä positiivista palautetta annettiin asiakkaan kohtaamisesta ja huomioimisesta yksilönä, sekä toiminnan aikatauluttamisesta. Vastaajat kuvailivat myös muutosta, jota heidän elämässään oli tapahtunut. Tällaisia muutoksia olivat koulumotivaation kasvu, itsetunnon kasvu ja usko tulevaisuuteen. Muutaman nuoren mielestä toiminta oli raskasta, tehtävät hankalia ja niitä oli paljon. (Arola 2011, 41–42.)

Omin Jaloin -hankkeeseen sidoksissa olleita tahoja ja henkilöitä haastateltiin maaliskuuhun 2011 aikana Omin Jaloin -hankkeen loppuraporttia varten. Haastateltavina oli työntekijä lastensuojelusta, nuorisopsykiatrian poliklinikalta, nuorten tuki- ja neuvontakeskus Linkistä, nuorten neuvonnasta, alueellisesta nuorisotyöstä, Katupalveluyhdistys Kartsa ry:n vapaaehtoinen päivystäjä, nuorten päihdevastaanoton työntekijä, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja, nuorisotoimen päihdetyöntekijä sekä nuoren huoltaja. Haastateltavilta sidosryhmiltä kerättiin laajalti kokemuksia ja tietoa

hankkeen toimintaan, vaikutuksiin, sisältöön ja kehittämiseen liittyen. Haastatellut tahot liittyivät aina Omin Jaloin -toimintaan, joko toimintaan ohjaavina tahoina, tai tahoina joihin nuoria voitiin ohjata jatkohoitoon.

Näiden tahojen näkökulmasta on Omin Jaloin -toiminnan läpikäynyt nuori selkeästi valmiimpi käsittelemään asioitaan ja valmiimpi luottamukselliseen keskusteluun työntekijän kanssa. Sidosryhmien haastatteluista kävi myös ilmi, että heidän mielestään nuorille on muodostunut kokonaisvaltaisempi kuva omasta elämäntilanteestaan ja se on herätellyt erilaisia ajatusmalleja nuorissa, sekä pohdintaa oman toiminnan hyöty- ja haittapuolista. Hankeraportin mukaan on toisaalta vaikea sanoa, onko juuri Omin Jaloin -toiminnan vaikutuksena jonkun nuoren elämä muuttunut. Voidaan pohtia myös sitä, onko Omin Jaloin -toiminta ollut vain osana muutenkin tapahtuvassa kasvussa ja kehityksessä. (Arola 2011, 49–50.)

Nuoren oman verkoston, sekä varhaisen puuttumisen näkökulmasta, Omin Jaloin -toiminnalla nähdään olleen positiivisia vaikutuksia. Toiminta on ennaltaehkäisevää ja puuttuminen tapahtuu varhaisessa vaiheessa. Sen nähdään tuovan mukanaan hyviä vaikutuksia sillä näin ongelmat eivät pääse kasvamaan ja niihin voidaan saada ajoissa tarvittavia tukitoimia. Sidosryhmien haastatteluissa kävi myös ilmi, että nimenomaan Omin Jaloin -tapaamisten myötä joidenkin nuorten kohdalla on tapahtunut merkittäviäkin muutoksia. Toiminnalla uskotaan olevan paljon hyviä vaikutuksia ja sidosryhmien näkemyksen mukaan toiminta on kaikenkattava ja sillä on ”parantava voima”. On toki myös yksilöitä joille Omin Jaloin -toiminta ei ole pystynyt tuomaan apua ja uutta ajattelutapaa omaan elämään. (Arola 2011, 50.)

Sidosryhmien näkökulmasta on vaikea sanoa, auttaako Omin Jaloin -toiminta nuorta näkemään niitä seurauksia, mitä omasta toiminnasta aiheutuu, toisaalta toiminnan uskotaan auttavan siihen, miten nuori näkee oman elämänsä ja tätä kautta oman toimintansa. Joidenkin näkökulmien mukaan Omin Jaloin -toiminnan myötä nuoren tietoisuus omista asioista lisääntyy ja nuori ikään kuin katsoo ensi kertaa itseään peilistä. Nuoret ovat myös ehkä ruvenneet ajattelemaan omaa tulevaisuuttaan eri näkökulmasta, minkä uskotaan vaikuttavan myös oman toiminnan erilaiseen tarkasteluun, joko tietoisesti tai tiedostamatta. (Arola 2011, 51.)

Omin Jaloin -toiminnan nähdään auttaneen nuoria havaitsemaan oman toimintansa seurauksia. Nuoret oppivat käsittelemään asioita eri tavalla kuin ennen. Yhtä paljon on mielipiteitä kuin on menetelmän läpikäyneitä nuoriakin. (Arola 2011, 53–54.)

2.3 Kirjalliset tehtävät Omin Jaloin -menetelmässä

Kati Blomqvist on opinnäytetyönään, toimintatutkimuksena, kehittänyt Omin Jaloin -menetelmässä käytettävät kirjalliset tehtävät. Kehittämistyön tarkoituksena hänellä oli tarkastella Omin Jaloin asiakastapaamisissa käytettävviä tehtäviä ja kehittää niitä vastaamaan paremmin tarkoitustaan suojaavien tekijöiden ja riskitekijöiden kartoittamisessa 12–17-vuotiaiden nuorten elämässä. Opinnäytetyö on valmistunut syksyllä 2010. Kehittämistyön odottamattomaksi tulokseksi Blomqvist kuvaa havainnon, että tarkasteltaessa kaikkien osa-alueiden tehtäviä vielä suhteessa toisiinsa, on mahdollista havaita tekijöitä, joita yksittäin tarkasteltuna ei olisi ollut mahdollista havaita. Tästä on alettu käyttämään termiä ristiin peilaamisen timantti. (Blomqvist 2010, 2.)

Kirjalliset tehtävät ovat Omin Jaloin -menetelmään kuuluva työskentelytapa. Nuori tekee puolistrukturoituja tehtäviä elämänsä eri osa-alueisiin liittyen. Tehtävien pohjalta työntekijä keskustelee nuoren kanssa kulloinkin käsiteltävänä olevasta aiheesta. Keskustelu on todella tärkeä osa työmuotoa. Tehtävissä näkyvät yleensä vahvasti nuoren omat ajatukset. Työryhmän mukaan tehtävät ovat hyvä väline ja vasta niiden pohjalta käytävällä keskustelulla saavutetaan parhaat tulokset. Keskustelun avulla voidaan parhaiten tukea nuoria itse havaitsemaan suojaavia tekijöitä ja riskitekijöitä omasta elämästään. (Blomqvist 2010, 62.)

Kati Blomqvist kehitti opinnäytetyönään kymmenen tehtävää sisältävän kokonaisuuden, Omin Jaloin -menetelmässä käytettävistä kirjallisista tehtävistä. Tehtävät on koottu työkirjaksi. Työkirja sisältää ohjeistuksen tehtävien tekemiseen nuorten kanssa ja lisäksi työkirjaan on koottu työtä ohjaavia periaatteita ja valmiita kysymyksiä nuorten kanssa keskustelemisen tueksi. Työkirja on suunniteltu Omin Jaloin -menetelmää käyttäville nuorten parissa työskenteleville käytettäväksi suojaavien tekijöiden ja riskitekijöiden kartoittamiseen. Tehtävät, joita työkirja sisältää, on tarkoitettu käytettäväksi kokonaisuutena. Tavoitteena on tarkastella yksittäisiä tehtäviä vielä suhteessa toisiinsa,

näin saadun informaation määrä on suurempi kuin mitä tehtävät yksin tuottaisivat. (Blomqvist 2010, 87.)

Omin Jaloin –menetelmässä nuoren elämää ja elämään liittyviä voimavaroja sekä riskitekijöitä kartoitetaan yhdeksän eri osa-alueen kautta. Osa-alueisiin kuuluvat perhe, koulu, kaverit, harrastukset ja vapaa-aika, seurustelu, rahan-käyttö, päihteiden käyttö, terveys ja hyvinvointi sekä rikokset ja rikkeet. Riskitekijöitä ja suojaavia tekijöitä pyritään käymään läpi mahdollisimman laajasti, koska sen jälkeen on helpompi arvioida syrjäytymisen riskit suhteessa nuoren omiin voimavaroihin. (Blomqvist 2010, 62.)

Kirjallisten tehtävien avulla nuori asetetaan itse havaitsemaan ja kirjallisesti nimeämään elämästään sellaisia asioita jotka voivat tukea hänen tulevaisuuttaan tai joissa nuorella on vielä kehitettävää (Blomqvist 2010, 62). Tehtäviä tehdessä, nuori nimeää jokaisen osa-alueen jälkeen asioita, jotka tukevat hänen tulevaisuuttaan ja asioita joissa hänen tulisi kehittyä, saavuttaakseen tulevaisuuden tavoitteensa. Tämän vaiheen yhteydessä nuori nimeää myös keinoja ja tahoja jotka voisivat tukea kehittymistä tarvittavissa asioissa. Samalla työntekijä keskustelee nuoren kanssa suojaavista ja riskitekijöistä ja lisää oman näkemyksensä asioista. Keskustelun kautta nuoren tietoisuus mahdollisista riskitekijöistä tulevaisuudelle selkiytyy. (Blomqvist 2010, 76.) Jos nuorella ei ole pidemmän aikavälin tavoitteita tai haaveita voi hänen olla vaikeaa motivoitua toimimaan nykyhetkessä oman elämäntilanteensa parantamiseksi. (Kojo 2010, 32.)

Tulevaisuus nähdään kehityksen ja edistyksen ajaksi. Sitä on mahdollista hallita ja kontrolloida suunnittelemalla ja ennakoimalla. Tulevaisuuden katsotaan muodostuvan nykyhetken ja siinä tehtyjen ratkaisujen seurauksena. Nuoret tuntuvat korostavan tulevaisuuden ja menneisyyden sijaan aiempaa voimakkaammin nykyhetken merkitystä. (Kojo 2010, 24.) Viimeisenä tapaamiskertana kaikki aihe-alueet, tulevaisuutta tukevine ja kehittymistä vaativine tehtävineen, keskustellaan yhdessä läpi huoltajan, nuoren ja työntekijän kesken. Jokainen heistä voi tuoda omia ajatuksiaan esiin ja samalla sovitaan myös, minkälainen rooli kullakin on kehittymistä vaativien asioiden suhteen tulevaisuudessa. Tapaamisessa käydään läpi jokaisen subjektiivisen huolen taso. Jos nuori tarvitsee pitkäkestoista tukea jonkin osa-alueen vuoksi, hänet voidaan ohjata tarvittavan palvelun piiriin. (Blomqvist 2010, 76.)

Nuorten mahdollisuuksia tulevaisuuden suunnittelun suhteen pidetään enemmän nyky-yhteiskunnassa hyväosaisten nuorten etuoikeutena. Suomalaisten tutkimusten mukaan nuoret kuitenkin suhtautuvat omaan tulevaisuuteensa optimistisesti ja erityisesti heitä kiinnostaa omassa tulevaisuudessaan koulutus, työ ja perhe. Elämää suunnitellaan eteenpäin omalle kulttuurille tyypillisen elämäntavan mallin mukaan. Ennakoidaan ja pohditaan elämäntavan seuraavaa vaihetta. Osa nuorista myös kokee oman tulevaisuutensa pelottavaksi ja omat mahdollisuutensa ohjata ja vaikuttaa elämäänsä vähäisiksi. (Kojon 2010, 25–26.) Kehittämisyhmän mukaan nuoren joutuessa itse toimijaksi, konkretisoituvat nykyhetken valintojen vaikutukset omaan tulevaisuuteen hänelle paremmin kuin tilanteessa jossa joku muu tekisi sen. Näin paranee myös mahdollisuus, että nuori muuttaa ajoissa toimintatapojaan. Vaikka muutosta ei tapahtuisikaan välittömästi sen jälkeen kun nuori on tehnyt kirjallisia tehtäviä, on hyvinkin mahdollista että ajatukset joita tehtävien aikana on herännyt, jäävät itämään nuoren mieleen ja vaikuttavat myöhemmin nuoren tekemiin valintoihin. (Blomqvist 2010, 62–75.)

3 VARHAINEN PUUTTUMINEN JA DIALOGISUUS OMIN JALAIN -TYÖSSÄ

3.1 Huolen puheeksi ottaminen

Lapsen tai nuoren pulmatilanteissa on tarpeen toimia silloin kun tukemisen mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja on vielä runsaasti (Eriksson & Arnkil 2005, 3). Varhaisella puuttumisella voidaan tarkoittaa yleistä lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisäämiseen tähtäävää työtä. Varhaisen puuttumisen ei tarvitse viitata mihinkään erityisongelmaan. (Bouhlal, Heinonen & Sulaoja 2006, 7.) Varhaisesta puuttumisesta alettiin puhua sosiaali- ja terveysalalla jo 1990-luvulla. Tuolloin korostettiin lasten ja nuorten ongelmiin tarttumista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Hieman myöhemmin alettiin käyttää käsitettä varhainen mukaantulo. Varhaisen mukaantulon nähtiin korostavan paremmin pehmeää väliintuloa ja yhteistoimintaa asiakkaiden kanssa kuin termin puuttuminen. (Mönkkönen 2007, 89.)

Terveysten edistämisessä puhutaan usein puheeksi ottamisesta. Tällä puheeksi ottamisella pyritään puuttumaan asiakkaan ongelmiin mahdollisimman varhain. Puheeksi ottamista voidaan myös harjoitella, mutta silloin on tärkeää muistaa, että oikea ajoitus on tärkeää. Pitäisi pyrkiä saamaan asiakas itse määrittämään huolta omin käsittein. Kun työntekijä on kärsivällinen ja antaa asiakkaalle aikaa, se luo työntekijälle luontevan tilaisuuden nivoa omat kannanottonsa asiakkaan ajatuksiin. (Mönkkönen 2007, 89.) Yhteistyö ja verkostoituminen ovat kasvatustyössä lähes jatkuvasti ajankohtainen aihe. Yhteistyötä olisi hyvä tehdä, sillä lasten ja nuorten kokonaisvaltainen kasvatus vaatii monien eri toimijoiden välistä yhteistyötä sekä yhteisiä tavoitteita. Toimivan yhteistyöverkoston luominen ja ylläpitäminen voi olla haasteellista. Hyvän ja sujuvan yhteistyön eteen on aktiivisesti tehtävä töitä. (Bouhlal ym. 2006, 12.)

Kunnioittavaa varhaista puuttumista on huolen ottaminen puheeksi. Huolella voidaan tarkoittaa subjektiivista näkemystä, joka työntekijällä syntyy asiakastilanteessa (Eriksson & Arnkil 2005, 12). Vaikeiden asioiden, eli huolten ottaminen puheeksi voi tuntua hankalalta ja aikuinen voi jossain määrin pelätä loukkaavansa nuorta puuttumalla tämän henkilökohtaisiin asioihin. Huolella ilmaistaan sitä, että asioiden ennakoidaan menevän lapsen tai nuoren kannalta huonoon suuntaan ellei tilanteeseen saada aikaan muutosta.

Lapsella tai perheellä voi olla jonkinlainen pulma. Huoli syntyy kontaktissa ja tuntuu työntekijässä, se kohdistuu myös yhtä aikaa kahteen asiaan: lapsen selviämiseen ja omiin toimintamahdollisuuksiin. Monesti tilanteen muuttamiseen tarvitaan hyvää yhteistyötä paitsi nuoren itsensä kanssa myös hänen huoltajiensa kanssa. Stakesin Huoli puheeksi - opas on kirjoitettu erityisesti sellaisia tilanteita ajatellen, joissa työntekijä kokee, etteivät hänen huolensa vähene ellei hän saa toteutettua hyvää yhteistyötä lapsen huoltajien kanssa. (Eriksson & Arnkill 2005, 7, 21; Haasjoki & Ollikainen 2010, 48.)

Omakehoittainen huoli on tarkka ”mittari”, joka ei kuitenkaan anna yksiselitteisiä ”lukemia”. Kun työntekijä kokee huolta lapsesta tai nuoresta, hän tekee sen työntekijänä. Häntä saattaa huolettaa, kuinka lapselle tai nuorelle on käymässä, jos auttamisyritykset jatkuvat ennallaan. Hän on ehkä koettanut muunnella toimintaansa, eli auttaa eri tavoin, mutta huoli ei ota hälvetäkseen. Tuolloin nousee mieleen tarve saada muiden voimavaroja mukaan tilanteen ratkointaan. (Eriksson & Arnkill 2005, 7.)

Huoli puheeksi -menetelmän avulla voidaan ottaa hankala asia puheeksi kunnioittavasti ja samalla asianosaisille tukea tarjoten. Huolen puheeksi ottaminen toteutetaan kunnioittavana keskusteluna. (Eriksson & Arnkill 2005, 12.) Onko huoli pientä vai suurempaa, vai oikein suurta. Huolen astetta arvioidaan nuoresta ja samalla omien auttamiskeinojen riittävyttä suhteessa huoleen. Jos työntekijän omat voimavarat ja keinot eivät riitä täytyy miettiä lisätuen tarvetta tilanteeseen eri yhteistyötahoista. Nuoren huonon olon voi joskus pystyä tunnistamaan vain pienistä vihjeistä, eleistä, ilmeistä, sivulauseista tai synkistä mieltymistä. Kynnyksen ylittämistä, eli huolen puheeksiottamista, voi helpottaa ajatus siitä että tuskin kenellekään ihmiselle on haittaa huomata että joku aikuinen on huomannut hänet ja on kiinnostunut hänen hyvinvoinnistaan. (Eriksson & Arnkill 2005, 14; Haasjoki & Ollikainen 2010, 48.)

Huolenaiheiden lisäksi työntekijän tulee miettiä mitä voimavaroja nuoren tilanteessa sillä hetkellä on. Onko nuorella sellaisia vahvuuksia joita kannattaisi tukea ja vahvistaa. Kun työntekijä tunnistaa nuoren voimavaroja ja vahvuuksia, vaikuttaa se puheeksiottotilanteen ilmapiiriin. Jos kävisi niin että työntekijän käsitys nuoren tilanteesta sisältäisi pelkästään huolta ja kielteisiä asioita, työntekijän voisi olla hankala löytää keinoja nuoren auttamiseksi. On tärkeää miettiä etukäteen minkälaisin tukitoimin nuorta voisi mahdollisesti auttaa. Huoli puheeksi -menetelmässä ennakoidaan sekä puheeksioton

välittömiä, että myöhempiä seurauksia. Puheeksioton tavoitteena on nuorta tukevan yhteistyön kehittyminen ja ylläpitäminen. (Eriksson & Arnkill 2005, 14–16.)

Koska huolen luonne on subjektiivinen, se saa asiakkaan tilanteen näyttäytymään eri työntekijöille eri toimipisteissä erilaisena. Kontaktitieto jota jokaisella työntekijällä lapsesta kertyy, on ainutlaatuista tietoa jota kenelläkään muulla ei voi olla. Siksi olisi todella tärkeää koota ja jakaa työntekijöiden tieto ja ymmärrys, näin toimimalla saataisiin rikkaampi ja monipuolisempi kuva lapsen tilanteesta. (Eriksson & Arnkill 2005, 24.) Tällaista työtä voidaan nimittää verkostotyöksi. Verkostotyössä on kyse työmuodoista, joissa toimitaan yhdessä asiakkaan lähiverkoston ja viranomaisverkoston kanssa, hyödyntäen jokaisen toimijan näkemystä asiakkaan tukemisen näkökulmasta. Usein verkostotyössä korostetaan asiakkaan luonnollisten läheisverkostojen tuovan tilanteeseen merkittävän kriittisen äänen. Tämä läheisten tuoma kriittinen ääni on asiakkaalle hyvin merkityksellinen. Taitavan ammattilaisen voikin olettaa kykenevän hyödyntämään asiakkaan lähiverkoston ajatuksia siitä kuinka tilanteessa tulisi edetä. (Mönkkönen 2007, 131.)

Huolen puheeksiottamisen menetelmää on kokeiltu ja kehitelty vuosien ajan eri hankkeiden ja koulutusten yhteydessä. Työskentelyssä on ollut laajasti lasten ja nuorten ja lapsiperheiden kanssa työskenteleviä tahoja, sekä ammattiryhmiä. Näistä aidoissa asiakastilanteissa tapahtuneista huolen puheeksiottamisista on koottu 349 tapausta käsittävä aineisto. Tämän aineiston analyysi ja yksityiskohtaiset tulokset on esitelty Huoli puheeksi -oppaan liitteessä 2. (Eriksson & Arnkill 2005, 18.)

Tapausaineiston mukaan huolen esiin ottamisessa, korostuu kaiken psykososiaalisen ja opetus- ja kasvatustyön perusta, eli kontakti lapsiin ja nuoriin sekä heidän vanhempiinsa. Tuki työskentelysuhteissa nähdään lähes poikkeuksetta luottamuksellisena keskusteluna, neuvontana, ohjauksena ja kannustuksena. Uhkana nähdään joko kritiikin tai jonkin epätoivottavan asian rajoittamisen mahdollisuus. Toteutuneista puheeksiotoista valtaosassa kokemuksia päädytään hyvään keskusteluun, toiminnallisiin ”päänavauksiin” ja paranevaan kontaktiin. Toki pulmiakin kohdattiin, mutta vain alle kolmasosassa tapauksista ja niissäkin asiakkaan hämmennys ja suuttuminen oli usein vain alkureaktio. (Eriksson & Arnkill 2005, 19.)

Yhtään kontaktin pahaa vaikeutumista tai katkeamista ei aineistossa ole (Eriksson & Arnkill 2005, 19). Uuden äärellä olemisesta kertoo se, että neutraaleja ennakoiteja ja tapahtumia on kovin vähän. Ymmärrettävänä ”hintana” on se kuinka tällaisessa puheeksi ottamisessa ovat hieman jännittyneet ja epävarmat tunnelmat ennen keskustelua, mutta helpottuneet, tyytyväiset ja toiveikkaat tunnelmat sen jälkeen. (Eriksson & Arnkill 2005, 19.)

Saadut kokemukset ja tulokset antavat vahvaa tukea menetelmän käyttökelpoisuudelle. Lasten kanssa työskenneltäessä pulmallisten tilanteiden hahmottaminen vanhempien/hoitajien kanssa tuottaa pääasiassa myönteisiä, kontaktia parantavia ja työskentelymahdollisuuksia avartavia tuloksia (Eriksson & Arnkill 2005, 19.)

Vastoin nuoren tahtoa huolesta voi kertoa vain silloin, kun epäilee nuoren kehityksen olevan vakavasti vaarassa. Tällainen tilanne voi olla silloin, kun lastensuojeluilmoituksen kriteerit täyttyvät. Lastensuojelulain (417/2007) 25§:ssä säädetään:

”Sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen, nuorisotoimen, poliisitoimen, Rikosseuraamuslaitokse, palo- ja pelastustoimen, sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajan, opetuksen tai koulutuksen järjestäjän, seurakunnan tai muun uskonnollisen yhdeyskunnan, kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain (746/2011) 3§:ssä tarkoitetun vastaanottokeskuksen ja järjestelykeskuksen, hätäkeskustoimintaa harjoittavan yksikön taikka koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa harjoittavan yksikön palveluksessa tai luottamustoimessa olevat henkilöt tai vastaavissa tehtävissä toimeksiantosuhteessa tai itsenäisinä ammatinharjoittajina toimivat henkilöt sekä kaikki terveydenhuollon ammattihenkilöt, ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystävaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä.”

3.2 Dialogisuus

Käsitteenä sana dialogi, tulee kreikan sanoista ”dia/logos” joka tarkoittaa välissä olevaa. Käsite välissä oleva tuo esiin dialogin keskeisen ajatuksen. Dialogi ei ole kenenkään omaa tai salattua, vaan yhteistä, ihmisten ”välissä olevaa” vapaata ajatusten virtaa (Puro & Matikainen 2000, 8.) Dialogin avainkäsite on ”yhdessä”. Sillä tarkoitetaan yhteisen ymmärryksen yhteistä kehittämistä. Tämä ajattelutapa perustuu käsitykseen siitä, että

ihmisillä on paljon sanottavaa asioihin ja monet haluaisivat tulla kuulluiksi. Kuulluksi tulemista hankaloittaa monesti se että ajatukset voivat olla liian hiljaisia eivätkä ne jaksa kuulua kauas. Silloin tarvitaan jokin menettelytapa tai toimintamuoto. Menettelytavan tai toimintamuodon avulla kuulumaton saadaan kuuluville ja näkymätön näkyväksi. Hyväksi kommunikaatioksi voidaan katsoa sellainen toiminta, joka tekee ihmisille hyvää. Muiden mahdollisten tehtävien lisäksi se laajentaa myös ihmisten mahdollisuuksia ja lisää heidän omanarvontuntoaan. (Puro & Matikainen 2000, 8–11.)

Puhuttaessa dialogista kyseessä on toisen ihmisen kohtaamisessa syntyvä kokemus, joka muuttaa jollain tavoin ihmistä itseään. Vuoropuhelusta voidaan puhua kahden ihmisen välisenä vuorovaikutus suhteena. Tällaisessa suhteessa kaksi erillistä persoonaa kohtaavat toisensa todellisina ihmisinä, he tunnustavat toisensa keskenään tasavertaisiksi ja tunnustavat toistensa ”toiseuden”. Tällainen suhde syntyy aina kun sanomme ”Miten sinä, Mari...?”. Se liittyy myös käsitykseen, että ihmisten välisen vuorovaikutuksen laadulla on suuri merkitys muutoksissa, joita ihmisissä tapahtuu yhteistyön tuloksena. Dialogisen ajattelun lähtökohtana voidaan pitää sitä, että ihmisen mielen sisältö on syntynyt sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta ja uudistuu ja kehittyy ihmisten kohtaamisissa. (Puro & Matikainen 2000, 7–9.)

Dialogin juuret löytyvät antiikin Kreikasta. Dialogin kehitti Sokrates (470–399 eKr), jota pidetään eräänä maailmanhistorian tunnetuimpana filosofina. Sokratesta pidettiin intohimoisena keskustelijana. Lähtökohtana hänelle oli se, ettei hän esittänyt mitään valmista, eikä keskustelulla ollut ennalta toivottua lopputulosta. (Puro & Matikainen 2000, 13.)

Sokrateen dialogi voidaan kiteyttää seuraavasti: ”Minä haluan sinun kehittäväsi omia näkemyksiäsi omalla tavallasi, omista lähtökohdistasi käsin.” Sokrates etsi totuutta, viisautta ja hyveellistä elämää. Hän pyrki dialogin avulla porautumaan syvemmälle, levittämään ymmärryksen jokaisen tunnetun rajan ylitse. (Puro & Matikainen 2000, 14.)

Vuorovaikutusta voidaan pitää melko laveana käsitteenä. Vuorovaikutus sisältää yhteisöjen, yksilöiden, organisaatioiden ja kulttuurien välistä vuorovaikutusta. Se voi olla hyvinkin monimuotoista, mutta se voi toisaalta olla myös valtaa ja vallankäyttöä, yhteistyötä tai sosiaalisesti jaettuina yhteisiä sopimuksia ja sääntörakennelmia.

Vuorovaikutukseen liitetään usein monia eri käsitteitä ja niitä on runsaasti. Käsitteitä voidaan käyttää eri tavoin, eri yhteyksissä. Jokaisena aikakautena meille muodostuu erilainen käsitys siitä, mitä vuorovaikutuksella milloinkin tarkoitetaan. Tässä tapauksessa vuorovaikutuksen tarkastelu voidaan rajata asiakastyöhön, jota katsotaan dialogisen vuorovaikutuksen näkökulmasta. (Mönkkönen 2007, 15.)

Ihmisten tapa hahmottaa asioita ovat hyvinkin yksilöllisiä. Kun ihminen tuo vuorovaikutukseensa oman historiansa, kulttuurinsa ja uskomuksensa, ovat ne hänelle sillä hetkellä totta. Tämä tekee ihmisestä siinä tilanteessa hyvinkin haavoittuvaisen. Kaikki merkittävät kokemukset ja oivallukset tapahtuvat ihmissuhteissa, ihmisten välissä. Sosiaalipsykologi G.H. Mead (1934) on tuonut esiin, että sosiaalisessa vuorovaikutuksessa on keskeistä toisen henkilön roolin omaksuminen sekä kykymme kuvitella ja ottaa huomioon tekojemme merkitykset suhteessa toisiin ihmisiin (Mönkkönen 2007, 41). Tärkeänä elementtinä dialogisuudelle pidetään vastavuoroisuutta. Vastavuoroisuudessa jokainen osapuoli pääsee luomaan tilannetta ja vaikuttamaan yhteisiin asioihin. Kun vastavuoroisuutta tarkastellaan asiakassuhteessa, se voidaan nähdä molemminpuolisen ymmärryksen rakentamisena. Tällaisessa tilanteessa ei mennä joko työntekijän tai asiakkaan ehdoilla, vaan molempien ehdoilla. (Mönkkönen 2007, 16–87.)

Kasvatusfilosofi Rauno Huttusen (1991) mukaan dialogisuuteen ei kuulu toisen harhauttaminen eikä toisen mielipiteen tai persoonan halventaminen. Tärkeää on ottaa huomioon se, että hyvä vuorovaikutus tarvitsee aikaa ja luottamusta. Erityisesti asiakastyössä vuorovaikutukseen sisältyy oikeus ottaa kantaa toisen asioihin. Kun puhutaan vuorovaikutuksesta sosiaalialan työssä, puhutaan puuttumisesta ja huolen puheeksi ottamisesta. (Mönkkönen 2007, 92-93.) On kuitenkin aivan eri asia, pyrkiikö työntekijä ymmärtämään asiakkaan elämäntilannetta kuin se, että selittää mistä asiat todella johtuvat. Huonossa tilanteessa ammattilainen saattaa pyrkiä osoittamaan pätevyyttään selittämällä ja asiakaskin häneltä saattaa usein sitä odottaa. Tällainen tilanne tarkoittaa sitä, että asiakkaan oma vastuu tilanteesta voi jäädä huomiotta, tai hänelle ei anneta vastuuta. (Mönkkönen 2007, 38.)

Dialoginen vuorovaikutus onnistuu parhaiten yhteistoiminnallisessa suhteessa, jossa työntekijän ja asiakkaan välille on syntynyt luottamus. Näiden sosiaalisen vuorovaikutuksen perusmuotojen kautta luottamus tulee

ymmärtää sellaisena suhteena, jossa molemmilla osapuolilla on luottamusta yhteisesti sovittuihin asioihin. (Mönkkönen 2007, 123.)

Äärimmäisen tärkeää onnistuneen dialogin kannalta, on hyväksyä ihmisten erilaisuus. Tällä tarkoitetaan sitä, ettei kukaan ihminen voi olla sama kuin minä, enkä minä voi olla toinen ihminen. Täytyy ymmärtää, että jokaisella ihmisellä on oma paikkansa maailmassa, mistä näkökulmasta hän katselee toisia ihmisiä. (Puro & Matikainen 2000, 24.) Vuorovaikutusta asiakastyössä voidaan tarkastella myös sellaisesta näkökulmasta, jossa tuemme asiakkaan subjektiutta. Subjektius on käsite, jolla tarkoitetaan yksilön käsitystä itsestään ihmisenä joka kykenee tekemään päätöksiä ja valintoja sekä vaikuttamaan oman elämänsä muotoutumiseen omalla toiminnallaan (Mönkkönen 2007, 142.)

Subjektiuudesta muodostuu heikko silloin, kun asiakas kokee joutuvansa tekemään asioita ulkoisten ehtojen vuoksi. Kun asiakastyötä tehdessä tehdään suunnitelmia, on syytä pohtia, parantaako aktivointityö asiakkaan motivaatiota opetella uusia toimintatapoja. Olipa työntekijä dialogisesti kuinka taitava tahansa ja osaisi luoda hyvän suhteen asiakkaaseen, se ei välttämättä johda muutokseen asiakkaan tilassa. Aktivointityön haasteellisuutta, on kuvattu sosiaali- ja terveystieteiden asiakastyön keskustelussa subjektiviteetin, osallisuuden ja voimaantumisen käsitteillä. Näillä käsitteillä tavoitellaan toiminnan sisäistä itsenäisyyttä. Eli toiminta itsessään on palkitsevaa ja luo onnistumisen tunteita. (Mönkkönen 2007, 143.)

Voimaantumista voidaan kuvailla prosessiksi, joka lähtee ihmisestä itsestään. Voimaantumiseen vaikuttaa myös se, uskooko työntekijä asiakkaan mahdollisuuksiin. Taustalla on vahva näkemys siitä, että kaikki avunhakijat ovat luovia ja aktiivisia ihmisiä, joilla on potentiaalista kykyä löytää ongelmiin ratkaisuja. (Mönkkönen 2007, 143.) Dialogissa tulisi hyväksyä toinen osallistuja. Hyväksymisellä voidaan tarkoittaa sitä, että jokainen tulee hyväksytyksi omien mielipiteiden esittäjänä. Elintärkeänä pidetään, että jokainen kokee olevansa tasavertainen osallistuja. Jokaisen osallistujan tehtävä on yhtä arvokas erilaisuuksistaan huolimatta. Kaikessa toiminnassa tulisi ilmetä tasa-arvoisuus. (Puro & Matikainen 2000, 24-25.)

Sana luo ihmisten välisen suhteen, antaa sille sävyn. Sanat ovat tekoja, jotka liittävät toisiinsa. Ne antavat myös äänen sanattomille kokemuksille, tunteille ja asenteille. Sanat voivat olla innostavia, rikastuttavia ja hyviä tai etäisiä, masentavia, turruttavia ja pahoja. Sanat synnyttävät yhdessä olon hengen. (Puro & Matikainen 2000, 16.)

Ihanteellinen dialoginen keskustelu syntyy itseilmaisusta, kriittisestä arvioinnista ja pohdinnasta. Dialoginen keskustelu on avaimena areenalle, missä ihmiset muotoilevat ajatuksensa ja kokemuksensa, ilmaisevat ne ja suostuvat tutkimaan niitä yhdessä toisten kanssa. (Puro & Matikainen 2000, 21.) Tulevaisuuden muistelu on osa ennakoitdialogeja, jotka on kehitetty Tom Erik Arnkilin, Esa Erikssonin ja Robert Arnkilin, entisen Stakesin, nykyisen Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen Verkostotutkimus ja kehittämismenetelmät-ryhmän ja kuntien työntekijöiden kanssa. Tulevaisuuden muistelu toteutetaan ennakoitdialogisessa palaverissa, johon osallistuu useampia henkilöitä. Tulevaisuuden muistelu -menetelmää pidetään sopivana sellaisiin tilanteisiin, joissa useampi taho on huolestunut samasta nuoresta ja kaikki toimivat hänen kanssaan. Tarkoituksena on eläytyä hyvään tulevaisuuteen. Miten se näyttäytyy nykyhetkessä ja mitkä tekijät siihen ovat johtaneet. (Blomqvist 2010, 15-16.)

Kirjassa Dialoginen verkostotyö Seikkula ja Arnkil (2011, 106) kuvaavat tulevaisuuden muistelua: *”Kun tulevaisuutta muistellaan, sitä myös luodaan siinä mielessä, että sen ajattelemisen mahdollisuuksia tunnustellaan. Sitä loihditaan mahdollisena tulevaisuutena, ja tuollaisella ajattelemisella on itse ajattelemisen hetkeen liittyviä vaikutuksia.”* Eli kysymyksessä ei ole puhtaasti vain suunnitelman laatiminen, vaan sellainen suunnittelemisen tapa, jolla on mahdollista voimauttaa dialogiin osallisia. Kun henkilöt tulevat kuulluksi ja voivat saada vaikutuksia toisten ajatuksista, saavat näin hahmotettua omia ajatuksiaan sekä kokevat osallistuvansa ajattelemisen prosessiin. Tällainen kokemus voi olla voimavaroja lisäävää.

Kun on kysymys nuoreen kohdistuvasta huolesta, tulevaisuuteen katsomisen kiintopisteenä on nuoren tilanteen helpottuminen. Keskusteluissa mennään tulevaisuuteen, jotta voitaisiin tarkastella niitä tekoja ja sitä tukea, jotka mahdollistavat tilanteen helpottumisen. Päämääränä on mennä hyvään tulevaisuuteen, jotta tilanteen huojentuminen valaisisi nykyhetkeä sen sijaan, että sen hetkiset huolet varjostaisivat tulevaisuuden pohdintaa. Tämä kuviteltu nykyhetki on asetettu tulevaisuuteen. Tulevaisuutta pohtimalla asiakkaat pohtivat itseasiassa myös tämänpäiväisiä ajatuksiaan. Kun nuorta pyydetään ajattelemaan asioita omasta näkökulmastaan, viestitetään hänelle sitä, että hän on arvokas. (Seikkula & Arnkil 2011, 70-71.)

3.3 Valtaistuminen

Työtä ohjaavat periaatteet Omin Jaloin -työssä ovat toisiaan tukevia ja niistä löytyy samankaltaisuuksia. Työssä korostetaan motivoivaa ja arvostavaa kohtaamista, varhaista puuttumista, nuorten valtaistumista sekä kiinnipitävää työtettä. (Blomqvist ym. 2010, 10.) Varhaiseen puuttumiseen on luotu monia erilaisia menetelmiä. Omin Jaloin -menetelmässä niistä hyödynnetään huolen vyöhykkeistöä ja huolen puheeksiottoa. Huolen harmaat vyöhykkeet -menetelmä, on koettu Omin Jaloin -työssä hyvänä apuvälineenä, erityisesti sellaisissa tilanteissa joissa työntekijä tuntee omat voimavarat tai resurssit riittämättömiksi. Huolen vyöhykkeiden avulla nuoren ohjaaminen ja nuorelle, huoltajille ja ohjattavalle taholle ohjaamisen perusteleminen on ollut helpompaa. Vyöhykkeiden avulla subjektiivinen huoli on voitu ilmaista niin, ettei sitä voi kiistää. (Blomqvist 2010, 13-15.)

Omin Jaloin -työssä käytettävän motivoivan toimintatavan periaatteita ovat dialoginen vuorovaikutus, jolla tarkoitetaan yhteistyötä, kunnioitusta, luottamusta ja myötätunnon ilmaisemista, ristiriidan voimistamista ja muutosvalmiuden esiin nostamista. Tämä voi tapahtua esimerkiksi auttamalla nuorta tekemään havaintoja toiminnastaan ja suuntaamalla huomionsa kohti muutosta. Myös vastarinnan hyväksyminen ja väittelemisen välttäminen, sekä pystyvyyden vahvistaminen ja välineiden antaminen ovat motivoivan toimintatavan periaatteita. Tämä tarkoittaa muutokseen houkuttelua itse arvioinnin, nuoren omien havaintojen, tavoitteiden ja oman toiminnan suunnittelun kautta. (Blomqvist ym. 2010, 10.)

Omin Jaloin -asiakastilanteissa pyritään kunnioittavaan dialogiin. Käytännössä sillä tarkoitetaan sitä, että nuoren puhetta keskitytään kuuntelemaan huolellisesti ja tarvittaessa tehdään tarkentavia kysymyksiä. Dialogi eroaa tässä perinteisestä keskustelusta siten, ettei siinä pyritä tuomaan ensisijaisesti omia ajatuksia julki, vaan keskitytään enemmänkin kuuntelemaan toista. Dialogisuuden avulla on asiakastyössä mahdollista saavuttaa sellaista tietoa, jonka saavuttaminen ei muuten olisi mahdollista. Dialogisuudella Omin Jaloin -menetelmässä tarkoitetaan nuoren kuuntelemista, asioiden selvittämistä, nuorelta kysymistä, elein ja ilmein viestimistä, yhdessä toimimista sekä tiedon jakamista. Tavoitteena on nuoren ymmärtäminen ja tukeminen, sekä nuoren auttaminen löytämään omia voimavarojaan. (Blomqvist 2010, 13-14.)

Tulevaisuuden muistelu -tekniikkaa käytetään Omin Jaloin -menetelmässä kahdenkeskisessä tilanteessa nuoren kanssa. Omin Jaloin kirjallisiin tehtäviin kuuluu tulevaisuus tehtävä, jossa nuori määrittelee oman tulevaisuuden kuvansa viiden vuoden päähän. Nuoren visiota omasta tulevaisuudesta ei tyrmätä, olipa se työntekijän mielestä kuinka epärealistinen tahansa. Tavoitteena on rakentaa ajatustason reitti tulevaisuuden ja nykyisyyden välille. Kun tulevaisuuden muistelu tehdään kirjaamalla tulevaisuutta tukevat ja kehittymistä tarvitsevat asiat, vahvuudet ja kehityssuunnitelma tehtävään, pyritään sillä rakentamaan silta tulevaisuuden tavoitteiden ja nykyhetken välille. (Blomqvist 2010, 16–17.) Ihminen hahmottaa tulevaisuutta pohtimalla sen uhkakuvia ja mahdollisuuksia ja toiveita sille. Tulevaisuuden tarkastelu ei kuitenkaan ole mahdollista ilman menneisyydestä saatua tietoa, koska tulevaisuutta ei ole mahdollista ymmärtää ilman asioiden historian ja keskinäisten seurausvaikutusten tuntemusta. Kun tällainen tieto suhteutetaan nykyisyyteen ja siihen lisätään toiveet ja odotukset tulevaisuudelle, on mahdollista hahmottaa tulevaa kehitystä paremmin. (Mikkonen 2000.)

Kun halutaan saada nuoret miettimään mitä he haluavat elämältään, on tulevaisuus -tehtävä tähän hyvä keino. Tulevaisuus -tehtävään palataan aina jokaisen muun elämän osa-alueen tehtävän yhteydessä. Näin toimimalla saadaan nuoret itse havaitsemaan elämästään tekijöitä, joiden avulla he pystyvät saavuttamaan tulevaisuuden tavoitteensa, sekä tekijöitä, joihin nuori tarvitsee muutosta. On tärkeää saada nuoret kokemaan omien valintojen merkitys tulevaisuudelle. Omaan tulevaisuuteen vaikuttamisen mahdollisuuksien ymmärtäminen oman toiminnan avulla on tärkeää. Vaikkei muutosta välittömästi tapahtuisikaan, voi ajatus hyvästä tulevaisuudesta jäädä pohdituttamaan nuorta ja voi näin vaikuttaa positiivisella tavalla nuoren valintoihin elämässä. (Blomqvist 2010, 16–17.) Nuoren omaan elämään asennoitumisessa vaikuttaa se, tulkitseeko nuori elämänsä kulkua myönteisestä vai kielteisestä lähtökohdasta käsin. Elämän eri vaiheissa koetaan erilaisia asioita eri tavalla. (Kemppinen 1998, 187.)

Anu Mikkosen (2000) tutkimuksen Nuorten tulevaisuuskuvat ja tulevaisuuskasvatus, tutkimustulosten mukaan nuoret ovat kiinnostuneita tulevaisuudesta, suhtautuvat siihen valtaosaltaan optimistisesti ja tiedostavat tulevaisuuden ennakoimattomuuden. Tutkimuksessa kävi myös ilmi, että valtaosin nuorten näkemykset tulevaisuudesta heijastelevat nykyisyydelle ominaisia ajatusmalleja.

Valtaistuminen perustuu ihmisen kokemukseen siitä, että vaikeuksista on mahdollista selviytyä omin voimin ja saada aikaan toivottuja muutoksia elinoloissa tai elämäntilanteessa. Yksilölle valtaistuminen voi merkitä sisäisen prosessin lisäksi muuttuneista olosuhteista johtuvia näkyviä muutoksia, nuoren käytännön toiminnassa. Nuorta pyritään Omin Jaloin –menetelmän avulla valtaistamaan vuorovaikutuksellisella ja dialogisella työtavalla. (Blomqvist ym. 2010, 13.)

Valtaistuminen on sisäinen prosessi, jonka avulla nuori voi ymmärtää oman elämän ja toiminnan mielekkyyttä sekä merkityksellisyyttä. Valtaistumisella voi olla vaikutusta itsetuntoon ja se voi myös lisätä nuoren luottamusta omiin vaikutusmahdollisuuksiin. Kun nuori kokee saavansa oman äänensä kuuluviin, on sillä vaikutusta myös siihen, että nuori kokee olevansa oman elämänsä subjekti ja kykenevänsä vaikuttamaan omaan tulevaisuuteensa. (Blomqvist 2010, 45.)

4 NUORUDESTA

Nuoruutta ei voida määritellä siten, että se olisi samanlaista kaikkialla ja kaikille nuorille, ei edes Suomessa. Millaiseksi nuoruus kenenkin kohdalla muodostuu, riippuu monista eri asioista. Tällaisia nuoruuden muodostumiseen liittyviä asioita voivat olla nuoren asuinpaikka, ystävät, harrastukset ja nuoren vaikutusmahdollisuudet. Kuva nuorista muuttuu koko ajan. (Leppälahti 2010, 1; Puuronen 2006.) Varsinainen nuoruus sijoittuu valistuskirjailija ja kasvatustieteilijä Jean Jacques Rousseau mukaan ikävuosiin 15–20, jolloin tunteet kypsyvät, ihminen aikuistuu ja saavuttaa sukukypsyyden. Hän luonnehti myös nuoruutta myrskyisäksi mullistukseksi, jolloin lapsi muuttuu tottelemattomaksi, raivoavaksi jalopeuraksi. Nuoruudessa ihminen syntyy toisen kerran. (Puuronen 2006, 52.)

”Nuoruus keksittiin samaan aikaan kuin höyrykone. Jälkimmäisen keksi Watt vuonna 1765 ja edellisen Rousseau vuonna 1762. Nuoruuden keksittyään yhteiskunnan oli ratkaistava kaksi ongelmaa: minne ja miten sijoittaa nuori yhteiskuntajärjestelmään ja kuinka saada hänet käyttäytymään asemansa mukaisesti”. (Puuronen 2006, 22.)

Nuoruutta voidaan kutsua elämänvaiheeksi joka sijoittuu lapsuuden ja aikuisuuden väliin. Nuori kohtaa monenlaisia kehityksellisiä muutoksia, niin suhteessa itseen että sosiaaliseen ympäristöön. Nuoruus on irrottautumista lapsuudesta, itsenäistymistä ja valmistautumista aikuisuuteen. Nuoruus alkaa, kun biologiset muutokset alkavat, kuitenkin biologisten muutosten alkaminen on yksilöllistä. Nuoruusiäksi kutsutaan sitä vaihetta, kun psykologinen kehitysvaihe käynnistyy murrosikä myötä. Maailma muuttuu nopeasti, mutta entisajan nuorilla ja nykykuorilla on siltikin paljon yhteistä. Jari Sinkkonen kuvaa kirjassaan Nuoruusikä, nuoruutta seuraavalla tavalla: *”Yksilötasolla muutokset tapahtuvat aivoissa, ruumiissa ja tunne-elämässä samalla tavalla ja suunnilleen samassa järjestyksessä kaikkina aikoina, ja samat kysymykset omasta itsestä, kehityksestä ja suhteista ikätovereihin ja vanhempiin askarruttavat nuoria aina”*. Sinkkonen mukaan paljon on myös muuttunutkin. Nykykuorilla on tietokoneet, kännykät, pelit, Facebook ja IRC-Galleria. Murrosikä katsotaan päättyväksi noin 17. ikävuoden tienoilla, jolloin nuori on biologisesti kehittynyt. Nuoruusikä, eli psykologinen kehitysvaihe, kestää hieman pidempään. Nykytiedon mukaan 25-vuoden tienoille saakka, jolloin aivot ovat valmiiksi rakentuneet. (Sinkkonen 2010, 14; Hermanson 2010, 29–30; Ellonen 2008.)

Elina Hermanson kuvaa teoksessaan *Oonks mä normaali?*, kolme nuoruusiän kehitystehtävää: 1) oman kehon ja seksuaalisuuden haltuunotto 2) lapsuudesta irrottautuminen ja 3) identiteetin ja oman ”elämän ideologian” hankkiminen. Psykologisissa kehitysteorioissa erotellaan selkeästi nuoren mieli ja ruumis, fyysinen ja psykologinen kehitys (Aapola 2001, 30.)

Nuoria voivat askarruttaa monet asiat, kuten oman ruumiinmuutokset ja huoli siitä, meneekö kaikki niinkuin pitääkin. Sinkkonen kuvaa hauskaasti murrosiän alkamista: *”Aivoihin muuttaa joku, joka muistuttaa itseä, mutta on kuitenkin joku toinen”*. Nuoruusiän alkuvaihe on monesti sellaista aikaa, että tapahtuu paljon ja nopeasti. Nuori voi tällöin olla erikoisen haavoittuva vahingollisille kokemuksille, toki myös hyvät asiat jäävät mieleen. Hetkeen tarttuminen ja kiihkeästi eläminen on varsin luonteenomaista nuorella. Suuri huoli on siitä mitä muut itsestä ajattelevat ja oman arvon ja merkityksen herkeämätön etsiminen erikoisesti ikätovereiden puheista, katseista ja asenteista, on Sinkkosen mukaan tarpeellinen ja melko nopeasti ohimenevä kehitysvaihe. Vaihetta hän kutsuu nuoruusiän narsismiksi. (Sinkkonen 2010, 15–17; Hermanson 2010, 30.)

Kaikki nuoruudessa iskee päälle yhtä aikaa. Noin kymmenen vuoden aikana tapahtuu paljon. Hormonitoiminta muuttuu, keho muuttuu ja aivot kehittyvät. Nuori on nuoruusiässä menossa kohti jotakin missä ei vielä ole ollut. Ongelmien sijaan nuoruus on täyttä olemista tässä ja nyt, jatkuvaa uuden kohtaamista, seikkailua, jotain aivan muuta kuin aikuisuus ja aikuisten tapa kokea elämää ja olla olemassa. Edessä on suuri tuntematon, jonne pitäisi uskaltaa mennä. Tästä voi Sinkkosen mukaan seurata väistämättä ylilyöntejä. Nuori on taloudellisesti ja psyykkisesti riippuvainen vanhemmistaan ja samalla haluaisi olla itsenäinen ja päättää omista asioistaan. Sinkkosen mukaan jotkut nuoret pystyvät pysähtymään ja tekemään havaintoja itsestään ennen ja nyt. Ilokseen he huomaavat, että nuoruusiän ei tarvitse olla pelkkää myllerrystä ja kaaosta, vaan se voi Sinkkosen mielestä olla myös jäsentymisen aikaa. Se, miten nuori kokee nuoruuden, on nuoren sisäinen asia, josta toiset selviävät paremmin kuin toiset. (Sinkkonen 2010, 18; Hermanson 2010; Rantanen 2010.)

Masentuneisuutta on nykyään entistä enemmän ja sillä on yhteys alkoholinkäyttöön, itsemurhiin ja niiden yrityksiin. Nuorten ailahteluun ja impulsiivisuuteen vaikuttaa keskushermoston keskeneräisyys. Sinkkonen kuvaa kuinka ärtymyksestä aurinkoisuuteen

ja epätoivon syövereistä haltioitumiseen muuttuvat tunnetilat, eivät johdukaan hormoneista vaan keskushermostosta, joka sytyttää intohimoja ja tuottaa uusia voimakkaita yllykkeitä, mutta ei vielä kuitenkaan ole valmis säätelämään niitä. Nuori on ikäänkuin tilassa, jossa keskushermosto ja vilkastunut hormonitoiminta saavat aikaan tarpeen etsiä voimakkaita elämyksiä ja uusia intensiivisiä kokemuksia, mutta impulsien säätelylle tarpeellinen aivoalue on vielä keskeneräinen. Tämän vuoksi monet nuoret voivat syyllistyä tekoihin, joita eivät voisi ajatella edes tekevänsä. Tunteista on hyvä puhua. Nuorelle puhumisen tarkoituksena on auttaa nuorta selvittämään tunteitansa. Nuori ei kykene selviämään masennuksesta yksin. Kun masennus havaitaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, masennuksen salakavala eteneminen on pysäytettävissä. Masentuneena nuori voi olla myös taipuvainen ajattelemaan, että hän tulee olemaan aina masentunut. Tähän vaikuttaa suuresti se, ettei nuorella ole elämäkokemusta siitä, että asiat voivat muuttua. (Aapola 2001; Sinkkonen 2010, 41–44; Kinnunen 2011, 142–147.)

Silloin, kun aikuinen asettuu aidosti kuuntelemaan, nuori saa tilaisuuden hahmottaa omia, toisinaan epäjohdonmukaisiakin ajatuksiaan. Hän joutuu itse kuuntelemaan itseään, saattaa puhua itsensä kanssa ristiin ja pystyy jopa purskahtamaan nauruun tajutessaan, ettei itsekään ollut varma, mitä lopulta tarkoitti. Aikuisen ymmärtämään pyrkivä ja selkeyttävä asennoituminen johtaa usein siihen, että nuori tekee ilman ulkoista pakkoa juuri ne johtopäätökset, jotka ovat aikuisenkin mielestä järkevämpiä. (Sinkkonen 2010, 55.)

Tällaisessa onnistuneessa kuuntelutilanteessa nuori saa ilmaista tunteitansa ja ajatuksiansa. Monesti aikuisen tehtävänä voikin olla olla vähäpuheinen, mutta kuunteleva. Nuoren tunnekuorma helpottuu kun hän saa jakaa ja purkaa ajatuksiaan. Tällöin tulee enemmän tilaa käsitellä asioita ja ongelmia. Kyselemällä oikeanlaisia asioita siten, että nuorelle jää tilaa ajatella ja pohtia vastauksiaan ja kertomisiansa, voi aikuinen auttaa nuorta itse hahmottamaan omaa tilannettaan ja etsimään ratkaisuja. Näin toimittaessa autetaan nuoren itsetunnon vahvistumista sekä uskoa elämässä selviytymiseen. Nuoruus on varsin käytännönläheistä ja yksilökeskeistä. Nuoruus on erilaisten viettien, tarpeiden ja tunteiden ohjaamaa, impulsiivista ja hyvinkin intensiivistä olemista ja toimintaa. Kuitenkaan nuoruuden näkeminen ainutlaatuisena ja sen ymmärtäminen ei ole kovin yksinkertaista. Nuoret tarvitsevat murrosiässä ja sen jälkeisessä identiteetin rakentamisvaiheessa vanhemmiltaan ja muilta kasvattajilta tukea, ohjausta huolenpitoa, aikaa, neuvoja ja rajojen vetämistä. Tärkeimmäksi voidaan katsoa rakkauden antaminen ja mahdollisuus

tasapainoiseen kasvuun ja kehitykseen. (Kemppinen 1998; Kinnunen 2011; Sinkkonen 2010; Rantanen 2010, 13.)

4.1 Minusta tulee minä

Nuoruuden psyykkisinä kehityskriiseinä voidaan nähdä itsetunto, minäkuva sekä identiteetti. Itsetunnosta riippuu miten paljon ja mistä asioista nuori pitää itsessään. Minäkuva kertoo nuorelle millaisena hän näkee itsensä. Identiteetin avulla nuori paikantaa mihin hän tuntee kuuluvansa, sekä mikä on hänelle tärkeää. Yksilöllisen ja eheän identiteetin kehittymistä voidaan pitää nuoruuden yhtenä tärkeimpänä kehitystehtävänä. Kun nuori saa osakseen hyväksyntää, hän voi uskoa itsensä kykeneväksi ja arvokkaaksi. Hyväksyntä ja paheksunta ovat ääripäitä mitattaessa nuoren minäkuvaa. Kun nuori saa osakseen paheksuntaa, moitteita ja tulee usein torjutuksi voi se lisätä nuoren epävarmuutta ja näin ollen heikentää minäkuvaa. Kun nuoren minäkuva heikkenee nuori ei jaksakaan uskoa itseensä ja omiin selviytymisen mahdollisuuksiinsa. (Kinnunen 2011, 26–28; Haasjoki & Ollikainen 2010, 22.)

Tyttöjen ja poikien minäkuvan rakentumisessa on eroavaisuuksia. Tyttöjen minäkuvan muodostumiseen vaikuttavat ihmis- ja tunnesuhteet, joiden avulla hän voi kokea olevansa viehättävä ja arvostettu. Poikien minäkuvaa rakentavat älykkyys, voima, vaikutusvalta ja varallisuus. Myönteinen minäkuva vaikuttaa nuoren hyvään itsehallintaan sekä selviytymiseen kaverisuhteissa. Nuoren minäkäsitys määrää hänen odotuksiaan ja tulevaisuuden suunnitelmiaan. Nuori jolla on myönteinen käsitys itsestään, suhtautuu yleensä optimistisesti tulevaisuuteen ja asettaa itselleen realistisia tavoitteita tulevaisuutta varten. Kun minäkuva on hyvä, ei nuori lannistu helposti vastoinkäymisten sattuessa kohdalle ja hänellä on parempi kyky ylläpitää kaverisuhteita. Myönteinen kuva itsestä auttaa tukemaan aktiivista otetta elämään, helpottaa sosiaalista kanssakäymistä ja kaverisuhteita. (Aho & Laine 1997; Kinnunen 2011, 26-28; Haasjoki & Ollikainen 2010, 22.)

Ystävyys- ja kaverisuhteet ovat varsin merkittävä osa nuoren elämää. Positiiviset vuorovaikutussuhteet jäsentävät nuoren persoonallisuutta terveellä tavalla parempaan suuntaan. Hyvää nuoren itseluottamukselle tekevät ystävät joiden seurassa nuori tuntee,

että hänestä pidetään ja hänet hyväksytään. Tällaista hyväksyntää ystävien kautta nuori tarvitsee ja hakee. Hyvät sosiaaliset suhteet auttavat nuorta tulemaan toimeen muiden ihmisten kanssa ja toimimaan ryhmässä. Hyvien ystävyys- ja kaverisuhteiden kautta nuori oppii toimimaan, jakamaan elämäniloja ja suruja ja voi rohkaistua kokeilemaan ja tutkimaan uusia asioita. Jos nuoren ystävyysuhteet katkeavat jatkuvasti ja nuoren on hankalaa löytää ystäviä, aiheuttaa se turvattomuutta ja voi vaikeuttaa uusien ystävyysuhteiden luomista ja selviämistä niistä. Pojille suurempaan kaveriporukkaan kuuuluminen on tärkeämpää, kun tytöille taas riittää muutama läheisempi ystävä. Tyttöjen parhaat kaverit kuuluvat yleensä heidän tärkeimpiin ihmissuhteisiinsa. Pojille johonkin ryhmään kuulumisen voi tuntua jopa elinehdolta. Kun nuoret ”neuvottelevat” ryhmään kuulumisestaan ja asemastaan ovat vertais – ja ystävyysuhteet merkittävässä roolissa. (Aho & Laine 1997; Kinnunen 2011, 31–36; Aaltonen, Kivijärvi, Peltola & Tolonen 2011, 29–32; Puuronen 1996.) Nuorten muodostamia ryhmiä voi syntyä yhteisten harrastusten, kiinnostuksen kohteiden sekä elämäntilanteiden ympärille. Usein ryhmät kuitenkin rakentuvat samankaltaisten lähtökohtien pohjalta kuten esimerkiksi asuinalueen tai sosiaaliluokan. (Leppälähti 2010, 1.)

Nuorilla on tarve tulla ystäviensä, kaveriporukan hyväksymäksi. Kaveriporukan arvostusta hakiessa riskiryhmässä ovat nuoret, joilla on heikko itsetunto, huono minäkuva. Ryhmään kuulumisen tarve ja ryhmän jäsenenä olemisen, on jatkuvaa identiteettityötä sekä itsensä esittämistä tietynlaisena yksilönä. Halu ryhmään kuulumiseen, voi olla niin suuri, että hyväksyntää voidaan alkaa hakea kyseenalaisin keinoin. Ryhmällä on suuri vaikutus nuorelle oman arvomaailman ja moraalien kehittymisen kannalta, sekä nuoren tulevaisuuden suunnitelmien osalta. Sosiaalisten suhteiden kautta nuoret pystyvät rakentamaan ja refleктоimaan omaa identiteettiään sekä tulevaisuuden suunnitelmiaan. Merkittävimpänä nuoren yhteiskunnasta syrjäytymisen syynä voidaan pitää ystävien puutetta. Nuorten yhteiskunnallisten identiteettien ominaispiirteinä voidaan nähdä tasapainoilu erilaisten arvostuksien välillä sekä pyrkimys yhdistää niitä joustavasti. (Kinnunen 2011, 31–36; Aaltonen ym. 2011, 32–33; Suurpää 1996, 52)

Nuorta suojaavia ulkoisia tekijöitä ovat, omat selviytymiskeinot sekä oma selviytymiskyky. Näitä nuorta suojaavia tekijöitä on luokiteltu Elina Haasjoen ja Teemu Ollikaisen (2010, 20) kirjoittamassa teoksessa ”Mikä sun mieltä painaa?”. Ulkoisiin suojaaviin tekijöihin kuuluviksi voidaan luokitella riittävä aineellinen hyvinvointi,

turvallinen ympäristö ja yhteiskunta sekä sosiaalinen verkosto. Se pitää sisällään läheiset ja turvalliset ihmissuhteet, vähintään yhden huolehtivan aikuisen olemassaolon sekä ikätoverit. Myönteiset samaistumismallit, koulutusmahdollisuudet sekä työ ja harrastukset ovat myös suojaavia tekijöitä sekä elämän käännekohtia. Omiin selviytymiskeinoihin luokitellaan kuuluvaksi ongelmanratkaisutaidot: tiedon, tuen ja vaihtoehtoisten toimintamuotojen etsiminen. Tunteiden säätelykeinoja ovat esim. tunteiden aktiivinen käsittely, mielikuvat, lepo, luovuus, huumori, liikunta, itku, jäsentely, jakaminen, rentoutuminen. Omaksi selviytymiskyvyksi teoksessa luokitellaan joustavuus ja lannistumattomuus, peräänantamattomuus stressitilanteissa, vuorovaikutuksen sujuvuus ja prososiaalisuus, eli myönteinen ja aktiivinen sekä sosiaalinen toimintatapa. (Haasjoki & Ollikainen 2010, 20.)

Nuoren kohdalla voidaan puhua kriisistä silloin, kun nuori ei selviydy tilanteesta aiempien kokemustensa, voimavarojensa taikka läheistensä avulla. Nuoruus on pullollaan erilaisia kriisejä, jotka antavat mahdollisuuden kasvuun ja uusien voimavarojen löytämiseen. Kriiseihin suhtautuminen on hyvinkin yksilöllistä. Täytyy muistaa, ettei kriisi yleensä horjuta mielenterveyttä, ellei mielen korjausrakenteita ole jo aiemmin rikottu. Kriisit on siitäkin huolimatta käytävä aina läpi, nuoren täytyy pysähtyä ja antaa itselleen aikaa. Ihmisillä katsotaan olevan pakonomainen tarve työstää itseään ja itsetuntoa uhkaavia ajatuksia ja kokemuksia. Esimerkiksi pelot, toiveet, viha ja rakkaus voivat uhata arvoamme ja itsetuntoamme. Ne pakottavat meitä joko tiedostetusti tai tiedostamattamme, käymään läpi ja pohtimaan, hyväksymään, muuntamaan, torjumaan, kieltämään, vähättelemään tai unohtamaan ne. Ihmisen ajatellaan olevan pakotettu jatkuvaan psyykkiseen itsesäätelyyn. (Hermanson 2010, 164–165; Korpela 1996, 307.)

Muutos niin kuin nuoren lapsen ja nuoren luontainen kasvu, on kuitenkin ennen kaikkea muuta oman itsen todentumista, oman identiteetin ja oman minän vahvistumista eikä vertailua muihin tai itsensä kieltämistä. Muutos on rauhoittumista, rauhassa olemista, silloin on lupa ja mahdollisuus tuntea ja tahtoa, rakastaa itseä ja muita, eikä vain pakkomielteisesti pyristellä ja alistua uhrin asemaan. (Rantanen 2010, 87.)

Nuoren suojaavien tekijöiden ollessa riittävät hänellä voi olla riittävä selviytymiskyky stressaavissa kriisitilanteissa. Mikäli nuorelta puuttuu suojaavia tekijöitä kriisitilanteen sattuessa, voi psyykkiseen sairastumiseen tai psyykkisen kriisin syntyminen tapahtua, tai kriisin käsittely voi jumiutua. Nuori voi myös kokeilla ja omaksua keinoja, jotka ovat

hänelle vahingollisia selviytymiskeinoja. Tällaista vahingollista käyttäytymistä voi olla esimerkiksi tunteiden turruttaminen päihteillä. Näin ollen voi syntyä helposti negatiivinen kierre joka vain lisää ongelmia nuoren elämässä. Mikäli suojaaviatekijöitä on riittävästi nuoren on mahdollista työstää ja läpi käydä ongelmia ja etsiä niihin ratkaisua. Ongelmien ratkaisun kautta nuori omaksuu uusia sopeutumiskeinoja elämänsä voimavaroiksi. Näiden voimavarojen avulla on helpompaa selvitä tulevista elämänkoettelemuksista ja kriiseistä. Pienillä muutoksilla nuoren elinympäristössä voidaan saada aikaan tukiverkosto joka kantaa. Nuoren hylkääminen ja jättäminen yksin, on pahinta, mitä nuorelle voi tehdä. (Haasjoki & Ollikainen 2010; Hermanson 2010; Benyik & Kohen 2011.)

4.2 Arjesta eteenpäin

Oma perhe, lähiö, koulu, kaverit ja lähipiirin aikuiset ovat nuoren arkea. Nuorten yhteinen kulttuuri, monenlaiset asenteet ja mielipiteet ovat tärkeitä nuorelle. Arjessa muodostuvat yhteiset kokemukset, ristiriidat vanhempien ja muiden aikuisten kanssa, kasvuun ja kehitykseen liittyvät kivut, niin psyykkiset kuin fyysisetkin. Kaikki tämä yhdistää nuoria ja luo heidän aikansa maailman kuvaa ja nuorisokulttuuria, käsitystä elämästä. Nuoruuden aikana voi syntyä hyvinkin rajattu kuva todellisuudesta. Nuorille voi syntyä jopa yhteisöllinen todellisuuskuva. Samanikäisten ja usein myös samaa sukupuolta olevien hyvien kavereiden kanssa nuoret kuuluvat yleensä oman asuinalueen, koulun tai harrastustoiminnan kautta laajempaan yhteisöön. Laajimmillaan voidaan puhua koko omaa kotipaikkakuntaa, Suomea ja maailmaa kattavasta nuorten kansainvälisestä yhteisöstä tai yhteisöllisyydestä, jota nuorisokulttuuri, musiikki, vaatteet, internet ja monet muut suosittu asiat, sekä vahvistavat että tuovat esiin (Rantanen 2010,16). Ratkoessaan elämän asettamia haasteita nuoret luovat tilaa niin nykyisille, kuin tulevallekin hyvinvoinnille tai pahoinvoinnille. (Ellonen 2008, 18–19.)

Elämme koko ajan muutosten maailmassa. Tulevaisuuden ennustaminen voi olla hyvinkin vaikeaa. Muutosten kohtaaminen voi olla nuorelle erityisen vaikeaa, koska usein nuorelta puuttuu vielä riittävät valmiudet siihen. Nuoruuden ja tulevaisuuden suhdetta kuvataan nykyään aiempaa problemaattisemmaksi. Nuorten tulisi yhä aiemmin tehdä omaa tulevaisuuttaan koskevia yksilöllisiä valintoja ja vieläpä kantaa niistä vastuuta. Nopeiden muutosten aikana kaikki on vaikeammin ennakoitavissa ja suunniteltavissa, tällöin myös

koulutuksesta työelämään siirtymisestä on tullut katkoksellista ja epävarmaa. (Kojo 2010, 23; Aho & Laine 1997.) Keskinuoruuden aikaan eli noin 15–17-vuotiaana merkittäviksi haasteiksi nuoren elämässä nousevat itsenäistyminen, valmistautuminen aikuisuuden työelämään ja sitä vastaavaan kouluttautumiseen. Myöhäisnuoruudessa, eli noin 18–22 vuoden iässä haasteena on edellisten haasteiden toteuttaminen. Tällöin tehdään koko elämää koskevia päätöksiä, sekä tunnistetaan omia vahvuuksia ja heikkouksia. (Benyik & Kohen 2011, 8; Ellonen 2008.)

Jokaisen nuoren edessä, on monia mahdollisia tulevaisuuksia. Yleisen hyvinvoinnin katsotaan lisääntyneen 2000-luvun alussa. Yksilön hyvinvoinnin ja onnellisuuden katsotaan syntyvän siitä, että hän voi valita runsaudesta, toteuttaa itseään ja tehdä asioita joilla on mahdollisesti suuriakin henkilökohtaisesti koettuja merkityksiä. (Herranen & Harinen 2007.) Ihminen on osa maailmaa ja yhteisöjä, joissa oma reflektiivisyys on yhteiskunnan vaatimusten ymmärtämistä ja itsensä ja oman elämän suhteuttamista niihin. Elämänsuunnitelma tarkoittaa suuntaa, jonka ihmisen elämä saa (Puuronen 2006, 61). Laura Benyik ja Samuel B. Kohen (2011, 8) pohtivat teoksessa Nuoret tappajat kouluissamme sitä kuinka hyvinvointi koululaitoksissamme voikin olla muuttumassa parempaan suuntaan, mutta miten nuoret kokevat yhteiskunnan muutoksen? Heidän mielestään yhteiskuntamme muuttuu jatkuvasti vaativammaksi. Nuorten on suoriuduttava entistä vaativammista koulutuksista, saadakseen kohtuullisen työpaikan. Erot yhteiskuntaluokkien välillä kasvavat koko ajan. Tällaisessa kehityksessä kasvavien nuorten paineet voivat olla kovat, suurin osa nuorista kuitenkin kestää ja selviytyy. (Ellonen 2008; Herranen & Harala 2007, 89.)

Nuorten arki muodostuu mitä moninaisimmissa yhteisöllisissä suhteissa perheen, toveripiiriin ja esimerkiksi koulun ympäristöissä. Nuori valitsee kulloinkin tarpeitaan parhaiten tyydyttävän yhteisön. Nykyään nuorille arkipäivää ovat erilaiset virtuaaliyhteisöt. Kaikki tämä virtuaaliyhteisöineen, määrittää nuorten arkea tänä päivänä. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman 2007–2011 (LANUKE) mukaan tällä hetkellä lasten ja nuorten arjessa on läsnä uutena toimintaympäristönä verkkomaailma, jossa luodaan jo varhain sosiaalisia verkostoja. Samalla nuorisokulttuurit saavuttavat lapsen ja alkavat kiinnostaa häntä aikaisempaa varhaisemmin. Noora Ellosen (2008) teoksessa Kasvuyhteisö nuoren turvana, hän kuvaa nuorten kasvuyhteisöä siten, että se muodostuu sen rakenteellisista ominaisuuksista, sosiaalisesta kanssakäymisestä sekä niihin perustuvista

arvoista, normeista ja luottamuksesta. Tällainen sosiaalinen ulottuvuus on sosiaalista pääomaa joka ilmenee sosiaalisena tukena ja sosiaalisena kontrollina. Nämä välittyvät sekä yksilöiden kokemuksen kautta, että yhteisöllisenä ominaisuutena kokemuksesta riippumattomana. Tämä kaikkienensa vaikuttaa yksilön hyvinvointiin.

Nuoruudessa kiinnostuksen kohteet voivat usein suuntautua perheen ulkopuolelle. Perhe ja sen tuen merkitys ovat kuitenkin merkittävässä asemassa nuoren elämässä. Murrosiässä nuori irtautuu lähiperheestään ja elämän painopiste siirtyy osittain perheen ulkopuolelle. Samoin toveripiirin merkitys kasvaa nuoruuden aikana. Vanhemmilla katsotaan olevan luonnollisesti suuri vaikutus lapsiinsa. Vanhemmat voivat vaikuttaa suurestikin lasten älyllisiin sekä ammatillisiin mielenkiintoihin, uskonnollisiin käsityksiin, itsetuntoon tai sen heikkouteen sekä arvoihin. Vanhempien vaikutusmahdollisuudet voivat olla positiivisia tai negatiivisia. Vanhemmat voivat vaikuttaa siihen tuntevatko lapset olevansa rakastettuja ja arvostettuja vai tuntevatko he olevansa arvottomia. Tulevaisuuden suuntautumisella voidaan tarkoittaa laajassa merkityksessä nuoren tulevaisuutta koskevaa ajattelua. Siihen sisältyvät tavoitteet, toiveet, suunnitelmat ja yksilön arvio omista vaikutusmahdollisuuksistaan. Nuorilla elämän kulku, elämäntilanne ja tulevaisuuden ajatukset limittyvät toisiinsa. (Kojo 2010, 24; Benyik & Kohen 2011, 8; Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007–2011.) Sveitsiläistutkija Marlis Buchmannin mukaan yhteiskunnalliset muutokset aiheuttavat muutoksia ihmisten elämän kulussa. Buchmannin käyttämässä teoreettisessa viitekehysessä nuori nähdään aktiivisena toimijana. Nuori jonka elämäntilanne poikkeaa tavalla tai toisella normaaliksi käsitetyistä ja määritellyistä elämäntilanteista, joko olosuhteiden pakosta tai omien valintojen tai ominaisuuksien vuoksi, saattaa joutua erilaisten tukitoimien kohteeksi. (Puuronen 2006, 164.)

Lapsen sosiaalinen, emotionaalinen ja eettinen kasvaminen alkaa perheyhteisössä, joka nykyaikana poikkeaa täysin 1900-luvun alkukymmenien suurperheestä (Jalovaara 2006, 9.) Lapsiperheet ja sen asema on joutunut ulkoa ja sisältä tulevien paineiden alaiseksi. Lasten elämää ei jakseta seurata riittävästi ja se johtaa siihen että monet lapset kokevat turvattomuutta. Nykyajan vanhemmuus vaatii ja tarvitsee paljon henkisiä voimavaroja. LANUKE:n 2007–2011 mukaan lasten ja nuorten pahoinvoinnin taustalla, ovat usein vanhempien vaikeudet omassa elämässään ja kasvatustehtävässään. Lapsen ja nuoren kasvuympäristö on sidoksissa koko yhteiskunnan kehitykseen, sekä tehtyihin

arvovalintoihin. Vanhempien ja lasten syrjäytyminen sekä siihen yleisesti liittyvä vanhempien alkoholin ja muiden päihteiden käyttö, johon liittyy usein myös parisuhde väkivaltaa, ovat merkittävimpiä esteitä lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisäämisessä. Kasvatuksen tulisi kaikilla tasoilla panostaa entistä enemmän ihmiseksi kasvuun, jotta yksilö pystyisi kohtaamaan muutoksia ja selviytymään elämässään eteen tulevista ongelmatilanteista. (Aho & Laine 1997; Jalovaara 2006.)

5 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT JA TOTEUTUS

5.1 Tutkimuksen aihe ja tutkimusongelmat

Minulle tärkeintä opinnäytetyöni aiheen valinnassa oli se, että se tukisi ammatillista kasvua ja oppisin tarkastelemaan työssä käyttämiämme menetelmiä asiakkaan näkökulmasta. Lisäksi opinnäytetyön tavoitteena oli tuoda nuorten ääntä kuuluville ja sen kautta tuoda uutta tietoa työyhteisöön ja Omin Jaloin -menetelmän käyttöön työssä. Työskentelen Raahen kaupungin nuorisotoimessa nuoriso-ohjaajana ja toteutamme yhdessä erityisnuorisotyöstä vastaavan nuoriso-ohjaajan kanssa Omin Jaloin -menetelmää osana erityisnuorisotyön asiakastyötä. Omin Jaloin -menetelmän toteuttaminen aloitettiin Raahessa 2011 alkuvuodesta. Opinnäytetyöni aihe kumpuaa mielenkiinnostani Omin Jaloin -menetelmää kohtaan ja siitä, ettei Raahessa ole vielä arvioitu Omin Jaloin -menetelmän vaikutuksia millään tavalla. Opiskelujeni ohessa aloin pohtia menetelmää laajemmin ja huomasin, että Omin Jaloin -menetelmä olisi hyvä aihe opinnäytetyölle. Opiskelijana voin syventyä aiheeseen eri näkökulmasta, en työntekijän näkökulmasta. Opinnäytetyöni on työelämäntarpeesta lähtevä.

Pohdittuani aihetta enemmän, päädyin siihen että haluan tietää onko Omin Jaloin -menetelmä vaikuttanut jollakin tavalla niiden nuorten elämään jotka sen ovat läpikäyneet. Lisääkö Omin Jaloin -menetelmä nuorten ajattelua omaa elämää kohtaan ja saavatko he menetelmästä jotain hyötyä omaan elämäänsä. Lopulta tutkimusaiheekseni muodostui ”Omin Jaloin -menetelmän vaikuttavuus nuoren elämään”. On tärkeää saada tietoa nuorten omista kokemuksista toiminnan vaikuttavuudesta. Aiheen rajaamisessa on myös kyse tutkimuksen tulkinnallisesta rajaamisesta, tällöin tutkijan omat intressit ja tarkastelunäkökulmat vaikuttavat aineiston keruuseen. (Kiviniemi 2010, 73.)

Tutkimusongelmia mietin pidempään, koska halusin niiden olevan mahdollisimman paljon aihetta kuvaavat ja että niiden avulla saisin mahdollisimman paljon tietoa tutkittavasta aiheesta. Ongelmien valitseminen oli aika hankalaa aluksi, kun laadullisessa tutkimuksessa ei kaikkea voi ennalta päättää. Tutkimusongelma ei ole välttämättä täsmällisesti ilmaistavissa tutkimuksen alussa, vaan tutkimusongelma täsmentyy koko tutkimuksen ajan (Kiviniemi 2010, 71). Vaihtoehtojen punnitsemisen jälkeen pyrin yksinkertaistamaan

ajatuksiani ja valitsin ongelmat tutkimukseni aiheen mukaan. Ensimmäinen tutkimusongelma vastaa suoraan opinnäytetyöni aiheeseen ja toinen tutkimusongelma kuvastaa nuorilla heränneitä ajatuksia. Kolmas kysymys vastaa siihen mitä mieltä nuoret toiminnasta ovat.

Tutkimusongelmat ovat:

1. Miten Omin Jaloin -menetelmä on vaikuttanut nuoren elämään?
2. Millaisia ajatuksia nuorilla heräsi suhteessa omaan elämään?
3. Mitä mieltä nuoret ovat Omin Jaloin -toiminnasta?

5.2 Tutkimusmenetelmät

Lähtökohtani tutkimuksen alkuvaiheilla olivat jotenkin epäselvät. En oikein osannut hahmottaa aloitanko tekemään määrällisen vai laadullisen tutkimuksen. Tutkimusmenetelmäksi muotoutui kuitenkin laadullinen, eli kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä. Päätös johtui osittain siitä, että tutkimussuunnitelmani on muotoutunut hieman uusiksi opinnäytetyöprosessin ajan. Alun alkaen mietin ja lähdinkin osittain toteuttamaan opinnäytetyötäni kvantitatiivisena tutkimuksena, koska olisin halunnut määrällistä tietoa siitä, kuinka monen nuoren elämään menetelmä on vaikuttanut. Mutta jossain vaiheessa tutkimusta ymmärsin tutkittavien nuorten määrän olevan liian pieni luotettavalle määrälliselle tutkimukselle ja ymmärsin laadullisen tutkimuksen mahdollisuudet vaikuttavuuden tutkimiselle. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimussuunnitelma muotoutuu koko ajan, kun tutkimus etenee. Tutkimusta pyritään toteuttamaan joustavasti ja suunnitelmia muutetaan olosuhteiden mukaisesti. (Hirsjärvi ym. 1997, 165.) Laadullisen tutkimuksen synonyymeinä käytetään termejä laadullinen, kvalitatiivinen, pehmeä, ymmärtävä ja ihmistutkimus. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 23.)

Laadullista tutkimusprosessia voi hyvinkin luonnehtia tutkijan oppimisprosessiksi, sillä koko tutkimuksen ajan pyritään kasvattamaan tutkijan tietoisuutta tarkasteltavana olevasta ilmiöstä ja sitä ohjaavista tekijöistä. Omassa tutkimuksessani minä olen pääasiallinen tutkimusväline, jonka välityksellä tietoa tutkimuskohteesta kertyy. Se tuo omanlaisensa

halun tehdä laadukasta laadullista tutkimusta aiheesta, josta on kiinnostunut ja josta haluaa lisää tietoa. (Kiviniemi 2010, 76–77.)

Kvalitatiivisia menetelmiä käytetään erityisesti silloin, kun halutaan tarjota ääni sellaisille toimijoille, joilla sitä perinteisesti ei ole ollut. Tutkimukseni kohderyhmä, eli Omin Jaloin -menetelmän läpi käyneiden nuorten ääntä toiminnan vaikuttavuudesta, on mielestäni aiheellista tutkia, jotta nuorille voidaan tarjota parasta mahdollista apua heidän ongelmiinsa. Tutkimuksen avulla nuoret saavat omin sanoin kertoa toiminnasta ja sen vaikuttavuudesta, juuri niin kuin kvalitatiivisen tutkimuksen tavoitteena usein on, nostaa esiin ja tunnustaa tutkimuksen kohteena olevien toimijoiden omia tulkintoja. (Hakala 2010, 21.) Tulkinnassa eli laadullisen tutkimuksen päämenetelmässä, tutkitaan ihmisen kokemusmaailmaa. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 35.)

Yleisimpiä aineistonkeruumenetelmiä laadullisessa tutkimuksessa ovat havainnointi, kysely, haastattelu ja erilaisiin dokumentteihin perustuva tieto. Kyselyssä idea on hyvinkin yksinkertainen. Kun tutkijana haluan tietää, mitä ihminen ajattelee, tai miksi hän toimii niin kuin toimii, on sitä järkevä kysyä häneltä. Tutkimuksessani tutkimuksen kohteena ovat Omin Jaloin -menetelmän läpi käyneet nuoret, koska vain he pystyvät kertomaan, onko Omin Jaloin -menetelmä vaikuttanut heidän elämäänsä. Kysely voidaan suorittaa siten, että tiedonantajat itse täyttävät heille esitetyn kyselylomakkeen, joko valvotussa ryhmätilanteessa tai kotonaan. Tässä tutkimuksessa nuoret täyttivät kyselylomakkeet kotonaan. Kysely tehtiin postikyselynä, jossa kaikki haastateltavat saivat saman lomakkeen. Yleensä postikyselyn lähettäjä olettaa postikyselyn valitessaan, että vastaajilla on luku- ja kirjoitustaito. Tämän lisäksi postikyselyn lähettäjä olettaa vastaajien kykenevän ja haluavan ilmaista itseään kirjallisesti. Postikyselyssä ongelmaksi voi nousta vastaamattomuus ja vastaajien niukkasanaisuus. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 73–76.)

Käytän tutkimuksessani teorialähtöistä analyysiä. Teorialähtöisellä analyysillä tarkoitetaan perinteistä analyysimallia. Se nojaa aina johonkin tiettyyn teoriaan tai auktoriteetin esittämään malliin. Tutkimuksessa kuvaillaan tämä kyseinen malli ja sen mukaan voidaan määritellä tutkimukseen kiinnostavat käsitteet. Tutkittava ilmiö määritellään jo jonkin tunnetun mallin mukaisesti. Aineiston analyysiä ohjaa valmis, aikaisemman tiedon perusteella luotu kehys. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 99.) Teoriakehys on luotu Omin Jaloin -toiminnan ympärille ja siinä käytettävien menetelmien kautta tuotu esille toiminnan laaja-

alaisuutta. Teoria osuus tutkimuksessani pohjautuu myös aikaisempiin tutkimustuloksiin, asiakaskyselyihin ja aiheesta tehtyyn Kati Blomqvistin opinnäytetyöhön ”Omin Jaloin -menetelmän ja siinä käytettävien kirjallisten tehtävien kehittäminen Lohjan kaupungin erityisnuorisotyössä”. Peilaan tutkimustuloksia teoreettiseen kehykseen joka koostuu Omin Jaloin -toiminnalle tärkeistä elementeistä kuten varhaisesta puuttumisesta ja dialogisuudesta. Mielestäni teoria osuudessa on syytä avata myös nuoruutta kuvaavia käsitteitä, minuutta sekä nuoruutta yhteiskunnassa. Teen myös sisällönanalyysiä tutkimustuloksista.

Kun puhutaan aineiston analyysistä, voidaan aineistolähtöisestä käyttää ilmausta induktiivinen ja teorialähtöisestä ilmausta deduktiivinen. Tutkimuksen aineiston tarkoituksena on kuvata tutkittavaa ilmiötä ja analyysin tarkoituksena puolestaan on luoda sanallinen, selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Sisällön analyysillä pyritään siihen, että aineisto olisi tiiviissä ja selkeässä muodossa, kadottamatta sen sisältämää informaatiota. Informaatioarvon lisääminen on yksi laadullisen aineiston analysoinnin tarkoituksista. Hajanaisesta aineistosta pyritään luomaan selkeää, mielekästä ja yhtenäistä informaatiota. Analyysin avulla aineistoon tulee selkeyttä ja sen avulla voidaan tehdä selkeitä ja luotettavia johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 110.)

5.3 Tutkimuksen toteutus

Tutkimussuunnitelmani hyväksyttiin helmikuussa 2011. Tutkimussuunnitelma seminaarin pidin toukokuussa 2011. Seminaarin jälkeen alkoi teoriaosuuden kerääminen. Tutkimuksen tekeminen jäi kesän ajaksi kuitenkin hieman taka-alalle, koska halusin ensin jäsenellä asioita mielessäni ja miettiä tarkkaan, mitä haluan tutkimuksella saavuttaa. Pohdin myös mahdollisia keinoja sen saavuttamiseksi. Anoin tutkimuslupaa opinnäytetyön tekemistä varten syyskuussa 2011. Tutkimuslupapäätöksen sain nuorisotoimenjohtajalta lokakuussa 2012, koskien tarkoitusta tutkia Omin Jaloin -menetelmän vaikuttavuutta nuoren elämään. Tutkimuksen kohderyhmänä ovat Omin Jaloin -menetelmän läpikäyneet nuoret. Tutkimusluvan saatuaani aloin kokoamaan sekä kirjettä että kyselyä nuorille.

Tutkimuksessa kyselyä tehtäessä voidaan käyttää avoimia tai strukturoituja kysymyksiä. On olemassa tutkimuksia, joissa käytetään molempia kysymysmuotoja. Avoimet

kysymykset antavat vastaajalle mahdollisuuden sanoa, mitä hänellä on todella mielessään. Monivalintakysymykset voivat kahlita vastaajan valmiiksi rakennettuihin vaihtoehtoihin. (Hirsjärvi ym. 1997, 196–197.) Käytin kyselyssäni molempia vaihtoehtoja, sekä avoimia että myös osittain strukturoituja kysymyksiä. Jos kysymykset olivat strukturoituja, niiden perässä oli aina avaava kysymys, johon nuori pystyi kirjoittamaan vapaasti ajatuksiaan. Aluksi oli vaikeaa miettiä sellaisia kysymyksiä, joilla saisi tietoa vaikuttavuudesta ja siitä mitä nuoret ovat ajatelleet. Aluksi ajattelin kaiken liian vaikeasti, mutta opinnäytetyö ohjauksen jälkeen sain uuden otteen kyselyyn ja osasin pelkistää kysymykset nuorille sopiviksi ja ymmärrettäväksi.

Tutkimuksen aineistonkeruun yhteydessä voi tulla mieleen kysymys riittääkö saadun aineiston koko? Kuinka paljon aineistoa tulisi olla, jotta tutkimus olisi tieteellistä, yleistettävissä ja edustavaa. Kyselyitä lähetettiin joulukuussa 2011 yhteensä 21 kappaletta. Kirjeen ja kyselyn mukana oli postimerkillä varustettu kuori, jolla kyselyn pystyi palauttamaan mahdollisimman vaivatta. Valitsin postikyselyn siksi, ettei nuorten tarvitsisi tulla erikseen paikanpäälle täyttämään lomaketta, vaan he saisivat rauhassa kotonaan miettiä asioita ja vastata omaan tahtiin, kun siihen sopiva aika löytyy.

Mielestäni tutkimuksessani ei ole ratkaisevaa aineiston koko vaan tulkintojen kestävyys ja syvyys. Laadullisissa tutkimuksissa ei pyritä yleensä tilastollisiin yleistyksiin vaan pyritään kuvaamaan jotakin ilmiötä tai tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai pyritään antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jollekin ilmiölle. Laadullisessa tutkimuksessa ovat tärkeässä asemassa henkilöt joilta tietoa kerätään. He tietävät tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon ja heillä on myös kokemusta asiasta. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 87–88.) Kyselyyn vastasi yhdeksän nuorta, mikä oli mielestäni todella hyvä määrä vastauksia postikyselyyn.

Kyselyiden analysointi eteni siten, että mietin tutkimukseni aihetta, eli Omin Jaloin -menetelmän vaikuttavuutta nuoren elämään. Sisällönanalyysillä voidaan tarkoittaa kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen sisältöjen analyysiä väljänä teoreettisena kehyksenä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91.) Tutkimuksessani käytän tutkija Timo Laineen esittämää runkoa laadullisen tutkimuksen analyysin etenemisen kuvaamisesta. Ensin päätin mikä aineistossa minua kiinnostaa. Seuraavaksi kävin läpi aineiston, erotin ja merkitsin asiat jotka sisältyivät kiinnostukseeni ja jätin kaiken muun ulkopuolelle tutkimuksesta.

Kolmannessa vaiheessa pyrin teemoittamaan aineiston jonka jälkeen kirjoitin yhteenvedon.
(Tuomi & Sarajärvi 2009, 90–93.)

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimukseen osallistui yhdeksän 13–17 -vuotiasta, Omin Jaloin -menetelmän vuoden 2011 aikana Raahen nuorisotoimen erityisnuorisotyössä läpikäynyttä nuorta. Kyselyyn vastanneista seitsemän oli tyttöjä ja kaksi poikaa. Suurin osa heistä oli ohjautunut Omin Jaloin -toimintaan lastensuojelun kautta, osa terveydenhoitajan sekä vanhempien ja koulun kautta. Jotta pystytään tarkastelemaan menetelmän vaikutuksia nuoren elämään, on hyvä tietää sitä edeltävät ajatukset toimintaan ohjautumisesta. Näin pystyn analysoimaan sitä, miten nuoret ovat kokeneet toimintaan ohjautumisen ja ovatko nuoret tiedostaneet omia ongelmiaan. Nuoret kuvasivat kohtaan, ”Ohjauduin toimintaan koska”, toimintaan ohjautumistaan seuraavalla tavalla:

”Elämässä ei ollut asiat hyvin.”

”Emmä tiä.”

”Minulla oli liikaa poissaoloja koulusta”

”Mulla oli aina paska fiilis, meni kavereitten kans huonosti ja todettiin masennus.”

”Sosiaaliviranomaiset käskivät minut sinne.”

”Minulla oli aiemmin ongelmia perheen kanssa sekä opintojen kanssa.”

”Sitä ehdotettiin minulle ja ajattelin että se voisi olla hyväksi minulle.”

”Lastensuojelu laitto...ryyppäämisen takia.”

Vastauksista voi huomata, että nuoret pystyivät kuvaamaan toimintaan ohjautumisen syitä varsin hyvin. Osalla nuorista syyt ovat hyvinkin konkreettisia, toisilla enemmän tunne- ja kokemuspuolelle meneviä. Oli myös vastauksia joissa kuvastui hyvin nuorille tyypillinen ajatustapa. Joku ylempi auktoriteetti nuorelle, on ”käskeny” tai ”laittanut” hänet mukaan toimintaan. Nuoret hahmottivat myös syy–seuraus suhteita. Toimintaan ohjaututtiin jonkin oman käyttäytymisen seurauksena tai asioiden ei nähty olevan hyvin omassa elämässä ja toiminnasta katsottiin olevan mahdollisesti hyötyä nuorelle. Kokemuksiin toimintaan ohjautumisesta vaikuttaa varmasti suurelta osin se, miten ohjaavat tahot käsittelevät asiaa nuorten kanssa. Onko toiminnasta ja siihen ohjautumisen syistä kerrottu nuorelle tarpeeksi ja siten että nuori sen ymmärtää. Näen suuren vaikutuksen myös sillä ovatko ohjaavat tahot

kertoneet nuorelle toiminnan mahdollisuuksista ja hyödyistä nuoren tulevaisuudelle. Ohjautumisen syyt vaikuttivat varsin ongelmakeskeisiltä ja nuoret itsekin näyttivät tiedostavan sen, että kaikki ei toimintaan ohjautuessa ollut hyvin.

6.1 Ensimmäisen tapaamisen vaikuttavuus

Nuoret muistivat vielä hyvin ajatuksiaan ennen ensimmäistä Omin Jaloin -tapaamiskertaa. Se korostaa hyvin nuorille tyypillistä tapaa kokea asioita. Uusi ja tuntematon voi vaikuttaa hyvinkin jännittävältä ja pelottavaltakin. Ajatukset voivat olla myös odottavia ja innokkaita. Tällaisen ajattelun muistamiseen vaikuttaa varmastikin suurelta osin se, että nuoruudessa tunteet koetaan hyvinkin voimakkaina ja tällaiset uudet kokemukset voivat siten jäädä paremmin mieleen. Nuoret olivat ajatelleet ennen ensimmäistä tapaamista seuraavalla tavalla:

”Jännitti.”

”Odotin jo innolla.”

”Kukaha sielä o, onkoha se mukava?”

”Jännitin hurjasti, koska mietin mitä tapaamisessa kyseltäisiin.”

”Noo, pelotti aika paljo, mutta halusin tosi paljo mennä sinne nii ei mua sillai jännittäny.”

”Hieman jännitti.”

”Ettei kiinnosta yhtään.”

”En oikeastaan mitään erikoista.”

”Ajattelin, että siellä oleva ihminen alkaa tilittää siitä asiasta miksi jouduin sinne, että miksi, mitä, milloin jne.”

Vaikka nuoruus on erilaisten viettien, tarpeiden ja tunteiden ohjaamaa, impulsiivista ja hyvinkin intensiivistä olemista ja toimintaa, yksikään näistä nuorista ei jättänyt tulematta ensimmäiseen tapaamiseen, vaikkakin tunteita oli vastausten perusteella hyvinkin monenlaisia. Tämä kuvastaa sitä, että nuoret kokivat tärkeänä Omin Jaloin -toimintaan ohjautumisen. He tulivat mukaan toimintaan vaikka jännitti, pelotti ja ei kiinnostanut

yhtään. Omin Jaloin -toiminta on vapaaehtoista, eikä nuoren näin ollen tarvitse tulla toimintaan, jos hän ei halua. Nuorten uskaltautuminen tarkoittaa myös osaltaan sitä, että toiminnan kynnyks on ollut nuorille tarpeeksi matala, koska se on uskallettu ylittää. Toki voi olla myös mahdollista, että nuoret ovat etukäteen saaneet tietoa toiminnasta ja täten ovat uskaltaneet helpommin mukaan.

On tärkeää myös tarkastella nuorten ajatuksia ensimmäisen Omin Jaloin -tapaamisen jälkeen. Koska siten pystyn kuvaamaan, kuinka vaikuttavaa toiminta voi olla jo yhden tapaamiskerran jälkeen. Jokainen pienikin vaikutus on tärkeä. Nuorilla heräsi seuraavanlaisia ajatuksia ensimmäisen tapaamisen jälkeen:

”Että ihan mukava jutska.”

”Että oli kivaa jutella ja piristävää ja että (työntekijän nimi) ymmärsi.”

”Olin innoissani ja tahdoin pian uudestaan tapaamiseen.”

”No mietin että se on aika turhaa ku se ei tuntunu auttavan mitää.”

”Oli ihan mukava käydä juttelemassa.”

”Olin surullinen koska puhuimme aroista asioista.”

”Ihan mukavalta tuntu.”

”Että huhhuh ei se niin paha ollut.”

Suurimmilta osin ensimmäinen tapaaminen oli koettu positiivisena asiana, yhtään negatiivista vastausta ei ollut. Osasta vastauksia korostuu jälleen nuorten tunnepohjainen ajattelu. On ollut mukavaa, piristävää, surullista, monenlaisia tuntemuksia. Jopa ensimmäisellä Omin Jaloin -tapaamisella on positiivisia vaikutuksia nuoreen ja se on merkittävää ajatellen toiminnan vaikuttavuutta. Osalla kokemukset olivat hyvinkin vaikuttavia, oli piristetty ja oltu surullisia. Vastauksien perusteella varhainen puuttuminen voidaan tehdä siten, että nuori saa siitä itselleen sellaisia kokemuksia, jotka hän muistaa vielä jälkeenpäinkin.

6.2 Sosiaaliset suhteet huonosti nuoren elämässä

Jokainen kyselyyn vastannut nuori, yhtä lukuunottamatta, tiedosti ja vastasi jonkin asian olleen huonosti elämässään silloin, kun oli ohjautunut mukaan Omin Jaloin -toimintaan. Nuorten ajatukset omasta elämästään ja siitä, miten he pystyvät katsomaan niitä pitkänkin ajan kuluttua toimintaan osallistumisesta, kertoo hyvin siitä miten nuoret ovat oppineet jäsentämään omaa elämäänsä. He ovat nähneet, niin kuin Kati Blomqvist opinnäytetyössään kuvaa: ”Omin Jaloin -menetelmässä keskustelun avulla voidaan parhaiten tukea nuoria itse havaitsemaan suojaavia tekijöitä ja riskitekijöitä omasta elämästään”.

Omin Jaloin -toimintaan ohjautuneiden nuorten kohdalla voidaan katsoa, että nuori on ollut jonkinasteisessa kriisissä toimintaan tullessaan. Kriisiä voidaan käyttää siksi kuvaamaan nuoren tilannetta sillä hetkellä, koska silloin kun nuori ei selviydy jostain tilanteesta aiempien kokemustensa, voimavarojensa taikka läheistensä avulla, voidaan puhua kriisistä. Nuoruus on pullollaan erilaisia kriisejä, jotka antavat osaltaan mahdollisuuden kasvuun ja uusien voimavarojen löytämiseen. On hyvä kuitenkin muistaa, ettei kriisi yleensä horjuta mielenterveyttä, ellei mielen korjausrakenteita ole jo aiemmin rikottu. (Hermanson 2010; Korpela 1996.) Kaikki nuoret olivat ainakin jälkeinpäin tiedostaneet jonkin olleen elämässään huonosti, koska pystyivät jälkikäteen sen ilmaisemaan. Ihmisellä katsotaan olevan pakonomainen tarve itsensä säätelyyn ja myös näillä nuorilla se kuvastuu toimintaan mukaan tulemisena. Toimintaan mukaan tuleminen taas kuvastaa nuorten ajatuksia siitä, että he haluavat muutosta ja ovat tiedostaneet jonkin asian olevan huonosti.

Nuorilta jotka vastasivat ”kyllä” kohtaan, ”Ajattelitko jonkin asian olevan silloin huonosti elämässäsi?”, kysyttiin lisäkysymyksenä ”Minkä?” ja he vastasivat seuraavanlaisesti:

”Isän kanssa välit.”

”Kaverisuhteet, seurustelu, harrastuksissakin oli ongelmaa.”

”Perhe.”

”Koulunkäynti.”

”Kaverien kans meni huonosti ja muutenki oli vähä vaikiaa.”

”Perheen, juomisen.”

”Kun pikku rikoksia tehny, niin ei ollu niiden jälkeen hyvä mieliala.”

”Kaverisuhteiden, koulu.”

Tämä kohta vastaa hyvin toiseen tutkimusongelmaan. Nuorilla heränneitä ajatuksia suhteessa omaan elämään. Vastauksien perusteella näyttää siltä, että nuoret ovat toiminnan aikana ajatelleet asioita, jotka ovat olleet heidän mielestään elämässä huonosti. Vastaukset ovat kohtalaisen niukkasanaisia, mutta kertovat kuitenkin paljon. Nuorten elämässä näyttää olleen huonosti sosiaaliset suhteet, ongelmat ystävyys- ja kaverisuhteissa sekä perheen kanssa. Ystävyys- ja kaverisuhteiden katsotaankin olevan varsin merkittävä osa nuoren elämää. Nuoren elämää suojaavina tekijöinä pidetään juuri sosiaalista verkostoa, pitäen sisällään läheiset ja turvalliset ihmissuhteet sekä vähintään yhden huolehtivan aikuisen olemassaolon. Se, että nuorten ongelmat painottuivat juuri suurilta osin sosiaalisten verkostojen puolelle, kuvaa tukitoimenpiteiden tärkeyttä juuri varhaisessa vaiheessa ongelmia.

Kyse on ollut nuoren elämän kannalta todella tärkeistä asioista ja onkin hyvä että ohjaavat tahot ovat osanneet tarttua omaan subjektiivisen huolen tasoon varhaisessa vaiheessa ja ohjanneet nuoren Omin Jaloin -toimintaan. Nuorten arki muodostuu mitä moninaisimmissa yhteisöllisissä suhteissa perheen, toveripiiriin ja esimerkiksi koulun ympäristöissä ja siksi ne muodostavat niin tärkeän osan nuoren elämässä ja näihin liittyvien ongelmien läpikäyminen on varsin tärkeää. Omin Jaloin -toiminta on tulosten perusteella juuri sellaista ehkäisevää työtä, jonka lain mukaan pitäisi pyrkiä lisäämään lasten ja nuorten hyvinvointia, sekä suojaavia rakenteita ja erilaisia hyvinvointia uhkaavia riskitekijöitä. Omin Jaloin -toiminnalla on ehkäiseviä vaikutuksia nuoren elämään.

6.3 Elämän eri osa-alueiden läpikäyminen

Oman perheen, koulun, kavereiden ja lähipiiriin aikuisten katsotaan olevan suuri osa nuoren arkea. Nuorten vastauksissa tuli esiin, että asiat olivat huonosti kaverisuhteiden lisäksi, joillakin perheen kanssa ja koulussa. Tällaisten asioiden huonosti oleminen ja muutosten kohtaaminen voi olla nuorelle erityisen vaikeaa, koska usein nuorelta puuttuu vielä riittävät

valmiudet käsitellä tällaisia asioita. Sosiaalisten suhteiden kautta nuoret pystyvät rakentamaan ja refleктоimaan omaa identiteettiään sekä tulevaisuuden suunnitelmiaan. Merkittävimpänä nuoren yhteiskunnasta syrjäytymisen syynä voidaan pitää ystävien puutetta. Näen aiheellisena tarkastella nuorten ongelmia sosiaalisissa suhteissa, Omin Jaloin -menetelmässä käytettävien tehtävien vaikuttavuuden kautta. Omin Jaloin -menetelmässä kartoitetaan nuorten suojaavia ja riskitekijöitä elämän eri osa-alueiden kautta.

Tutkimustulosten perusteella nuorelle on hyväksi käydä läpi elämän eri osa-alueita elämässään. Nuoret kokivat olleen hyötyä juuri niiden elämän osa-alueiden tehtävistä ja keskusteluista, joissa heillä oli asiat huonosti. Eniten hyötyä oli ollut perhe osa-alueen tehtävistä sekä keskusteluista. Suurelta osin vastauksissa painottuivat kaverisuhteet, koulu, harrastukset ja vapaa-aika sekä terveys ja hyvinvointi. Vastauksista kävi myös ilmi, että Omin Jaloin -menetelmän elämän eri osa-alueet on laadittu niin monipuoliseksi kokonaisuudeksi, että jokainen kyselyyn vastannut nuori koki jonkin asian tehtävistä ja keskusteluista olleen hänelle hyötyä.

Omin Jaloin -tehtävät vaikuttavat nuoren elämään lisäämällä ajattelua omasta elämästään tehtävien kautta elämän eri osa-alueista. Tämä korostaa sitä, että toiminnan avulla todella voidaan päästä lähelle niitä aiheita, joissa nuorella saattaa olla enemmän kehitettävää. Lisäksi tuli ilmi, että toiminta on vaikuttavaa. Osa-alueita, joita Omin Jaloin -toiminnassa läpikäydään, ovat perhe, koulu, kaverit, harrastukset ja vapaa-aika, seurustelu, rahan käyttö, päihteiden käyttö, terveys ja hyvinvointi sekä rikokset ja rikkeet. Kaikki nuoret kokivat menetelmän tehtävien vaikuttaneen yli neljään osa-alueeseen elämässään. Omin Jaloin -työryhmän mukaan tehtävät ovat hyvä väline ja vasta niiden pohjalta käytävällä keskustelulla saavutetaan parhaat tulokset. Keskustelun avulla voidaan parhaiten tukea nuoria itse havaitsemaan suojaavia tekijöitä ja riskitekijöitä omasta elämästään.

Nuorten antamia esimerkkejä:

” Perhe: sain vinkkejä, kuinka sopia riidat helposti!”

”Asioiden joiden takia menin/ohjauduin Omin Jaloin toimintaan ja sain ongelmiini apua!”

”Saanu vastauksia näihi liittyviin kysymyksii.”

”Olen rauhoittunut, en juo niin paljon enkä tee muutenkaan tyhmyyksiä. Koulussa sain rästit tehtyä. Perheen kanssa tulen paremmin toimeen.”

”Kyllä suurimmaksi osaksi ne jotenki ainaki autto.”

Vaikutukset, eli tässä tapauksessa hyödyt nuoren elämään, ovat vastauksien perusteella olleet käytännön apu arjen asioihin, vinkit ja ohjeet siitä, miten voi toimia elämässä. Nämä vastaukset kertovat hyvin nuoruudesta sellaisena ajanjaksona, jolloin nuori kokoaa omaa elämäänsä ja oppii erilaisia käyttäytymis- ja asioiden käsittelytapoja, joiden avulla pärjätä tulevaisuudessa. Osa-alueet joita Omin Jaloin -toiminnassa käydään läpi, ovat niin kattavat että jokainen nuori löysi sieltä kohtia omaan elämään, joista oli saanut hyötyä. Menetelmä vaikuttaa vastausten perusteella hyvinkin paljon nuorten arkeen, kuten kouluun ja sosiaalisiin suhteisiin.

On hyvä, että osa-alueita on paljon, koska nuorten ongelmat voivat olla hyvinkin erilaisia. Kaikkien nuorten vastauksia tarkasteltaessa näkyi, että vaikuttavuudessa oli paljon samankaltaisuuksia, mutta suurella osalla oli myös jokin muista nuorista poikkeava alue, jonka tehtävistä ja keskusteluista oli ollut hyötyä. Tällaisia poikkemia olivat rahankäyttö, päihteet ja rikokset. Tulosten perusteella voidaan sanoa, ettei menetelmässä ole turhaan niin laajaa osa-alueistoa, vaan hyötyä voi saada niistä kaikista, riippuen toiminnassa mukana olevasta nuoresta ja hänen elämän tilanteestaan ja kokemuksistaan niiden hyödyistä. Omin Jaloin -toiminnan laajojen osa-alueiden kautta, voidaan vaikuttaa erilaisiin nuorten elämäntilanteisiin.

6.4 Omin Jaloin -toiminta vaikuttaa nuoren elämään

Ensimmäinen tutkimusongelmani oli *miten Omin Jaloin -menetelmä on vaikuttanut nuoren elämään*. Tätä on tärkeää tarkastella siltä kannalta mitä Omin Jaloin -toiminnalla yritetään saavuttaa ja onko sitä saavutettu. Ovatko nuoret saaneet jotain elämälleen Omin Jaloin -toiminnasta? Nuorten ajattelu on hyvinkin erilaista kuin aikuisten ja siksi vain nuoret pystyvätkin vastaamaan siihen, vaikuttaako jokin toiminta heihin, vaiko ei. Tällaisia mahdollisia vaikutuksia ei välttämättä pysty kertomaan toiminnan aikana, vaan niitä on hyvä tarkastella ja kysyä nuorilta silloin, kun toiminnasta on jo kulunut jonkin aikaa. Nuori

ennättää ajan kuluessa paremmin reflektoida oppimiaan ja ymmärtämiään asioita, suhteessa omaan elämään.

On tärkeää saada tietoa nuorten omista kokemuksista toiminnan vaikuttavuudesta. Tutkimuksen kyselyssä nuorilta kysyttiin auttoiko Omin Jaloin -toiminta nuorta. Vastausten perusteella Omin Jaloin -toiminta auttaa nuoria, eli vaikuttaa heidän elämäänsä auttavalla tavalla. Yksi nuori koki, ettei toiminta auttanut häntä, koska hän ei alunperinkään nähnyt olleen syytä toimintaan ohjautumiselleen. Nuoret saivat omasta mielestään Omin Jaloin -toiminnasta apua seuraaviin asioihin:

”Kyl mä opin ajatteleen asiat erilaillla.”

”Asiat selveni ja helpotti puhua jolleki.”

”Mietin enemmän asioita elämässäni, kuten harrastuksiani ja omaa hyvää oloa.”

”Jotenki sain itsevarmuutta enemmän ja muutenki osaan huolehtia asioistani enemmän.”

”Sain elämän parempaan suuntaan.”

”Ei ole mitään rikoksia tai muuta tyhmää tehtyä ollenkaan.”

”Tuli aina tapaamisen jälkeen hyvä olo kun oli saanut puhua asioista.”

”Porukoiden kans ja opiskelu menee nyt hyvin.”

”Tällä hetkellä minulla on lähes kaikki kondiksessa.”

Lisäksi nuoret kertoivat alkaneensa ajatella elämäänsä uudesta näkökulmasta, johon osa oli laittanut merkinnän osittain. Tulokset osoittavat kiistatta, että Omin Jaloin -menetelmällä on vaikutuksia nuoren elämään. Nuorten kokemukset ovat niin henkilökohtaisia ja niistä korostui se, miten asiat olivat menneet parempaan suuntaan. Se on positiivista vaikuttavuutta, kun nuori kykenee erottelemaan menneisyydestään huonosti olleita asioita joita on onnistuttu saamaan parempaan suuntaan jonkin toiminnan avulla, jolloin asioita on mietitty ja nuori on saanut puhua asioistaan jonkun kanssa.

Omin Jaloin -menetelmässä käytettävä dialoginen menettelytapa perustuu käsitykseen siitä, että ihmisillä on paljon sanottavaa asioihin ja monet haluaisivat tulla kuulluiksi. Puron ja

Matikaisen (2000) mukaan dialogisen menettelytavan tai toimintamuodon avulla kuulumaton saadaan kuuluville, näkymätön näkyväksi. Hyväksi kommunikaatioksi voidaan katsoa sellainen toiminta, mikä tekee ihmisille hyvää. Näin näyttää vastausten perusteella tapahtuvan juuri Omin Jaloin –toiminnassa. Omin Jaloin -toiminta vaikuttaa positiivisesti nuorten elämään ja antaa valmiuksia tarkastella elämää uudesta näkökulmasta.

Vastauksissa tulivat esille vaikutukset suhteessa omaan elämään, oli opittu jotain ja saatu elämää parempaan suuntaan sekä alettu ajattelemaan omaa elämää uudella tavalla. Nämä ovat todella merkittäviä asioita nuoren elämässä ja valmistautumisessa kohti aikuisuutta. Nuori ymmärtää tekemiensä asioiden voivan muuttua, muuttamalla omaa käyttäytymistään ja ajatteluaan. Omin Jaloin -menetelmän avulla pyritään juuri tähän, nuoren valtaistamiseen, pystyvyyden vahvistamiseen ja antamaan välineitä käsitellä omaa elämää. Nuoret ovat kyenneet vastausten perusteella ymmärtämään tulevaisuuteen vaikuttamisen oman toiminnan avulla olevan mahdollista. Vaikkei muutosta olisikaan tapahtunut välittömästi, voi ajatus hyvästä tulevaisuudesta jäädä pohdituttamaan nuorta ja menetelmässä läpikäytyt asiat voivat vaikuttaa positiivisella tavalla nuoren valintoihin elämässä. Nuoret ovat kyenneet löytämään selviytymiskeinoja, eli ongelmanratkaisutaitoja Omin Jaloin -toiminnasta ja näin saaneet elämänsä eri suuntaan.

6.5 Hyvät asiat nuoren voimavarana

Hyvien asioiden löytäminen omasta elämästä ja niiden hahmottaminen omiksi voimavaroiksi näyttää toteutuneen Omin Jaloin –menetelmän läpikäyneillä nuorilla. Nuoret ovat löytäneet toiminnan avulla suojaaviatekijöitä ja silloin nuoren on mahdollista työstää ja läpikäydä ongelmia ja etsiä niihin ratkaisuja. Tämä kuvastuu hyvin seuraavissa vastauksissa:

”Että mulla on hyvät vanhemmat, jotka huolehtivat, rakastavat ja auttavat!”

”Minulla on perhe, vaikka se on pieni.”

”Joitakin perhe ja henkilökohtaisia asioita.”

Nuori joka koki asioiksi, jotka olivat huonosti hänen elämässään, välit isän kanssa, oli saanut käännettyä perheestä itselleen voimavaran Omin Jaloin -toiminnan avulla. Perhe ja sen tuen merkitys, ovat merkittävässä asemassa nuoren elämässä ja siksi ongelmat perheessä voivatkin tuntua todella raskailta. Nuori oli huomannut kuinka perhe rakastaa ja auttaa häntä. Tämä on tärkeää suhteessa nuoren oman arvon tunteeseen ja minäkuvaan, joka rakentuu vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Toinen vastaaja kuvasi myös asiaksi joka hänen elämässään on hyvin, oman perheensä. Nuori löysi läheltä hyvät asiat elämässään, eli ne suojaavat tekijät, joiden avulla on mahdollista päästä eteenpäin omassa elämässään. Vastauksista saa hyvän kuvan perheen merkityksestä ja vaikutuksesta nuoren elämään.

”Perhe & terveys ja loppujenlopuksi kaikki muutkin.”

Tämä nuori oli löytänyt omat voimavaransa niistä elämän osa-alueista, joissa hänellä ei ollut asiat huonosti ja osasi nostaa ne omiksi voimavaroikseen. Vaikuttavuutta tämän nuoren kohdalla kuvaa se, että asiat menivät Omin Jaloin -toiminnan avulla parempaan suuntaan. Nuoren kuvauksessa vaikuttavuus oli jopa niinkin suurta, että loppujen lopuksi olivat kaikki muutkin asiat hyvin, kuin vain ne asiat, jotka nuori kertoi olleen hyvin jo entuudestaan. Kun nuoren minäkuva on hyvä, ei nuori lannistu helposti vastoinkäymisten sattuessa.

Omin Jaloin -menetelmän avulla saadaan nuoret miettimään omaa elämää. Eri osa-alueiden tehtävien avulla, saadaan nuoret itse havaitsemaan elämästään tekijöitä, joiden avulla he pystyvät saavuttamaan tulevaisuuden tavoitteensa, sekä tekijöitä joihin nuori tarvitsee muutosta. Tämä ajattelu käy ilmi esimerkiksi nuoren kohdalla, joka näki, ettei hänen elämässään ollut mikään huonosti silloin kun hän oli mukana Omin Jaloin -toiminnassa. Kuitenkin nuori osasi Omin Jaloin -menetelmän läpikäytyään nimetä sellaisia tekijöitä elämästään, jotka olivat hyvin ja häntä tukemassa:

”Elämässäni oli silloinkin kaikki hyvin. Perhe ja kaverit.”

6.6 Omin Jaloin -toiminta on dialogista ja auttaa

Nuorten ajatuksissa Omin Jaloin -toiminnan hyvistä asioista, oli vahvana Omin Jaloin -toiminnan dialogisuus ja sen todentuminen. Lisäksi nuoret kertoivat vastauksissaan toiminnasta saatavasta avusta nuorille. Tulokset näyttävät tukevan Omin Jaloin -toiminnan ehkäisevää toimintamallia, koska puuttuminen tapahtuu varhaisessa vaiheessa ja sillä on ehkäiseviä vaikutuksia nuorten elämään. Nuorten elämä on varhaisen puuttumisen ansiosta osalla korjaantunut ja ohjannut nuorten ajattelua parempaan suuntaan elämässä. Toiminnan avulla on tapahtunut valtaistumista. Nuorten elämässä on tapahtunut näkyviä muutoksia. Omin Jaloin -menetelmä on auttanut olemaan erossa huonoista asioista ja auttanut tulemaan toimeen, sekä opettanut puhumaan ongelmista.

Seuraavissa lainauksissa on nuorten ajatuksia siitä, mikä Omin Jaloin -toiminnassa on hyvää:

”Se pistää nuoret tosiaankin ajattelemaan muutakin, kuin itseään.”

”Se auttaa nuoria joilla on asiat huonosti, saa juttukaverin jonka kanssa setviä niitä, tuli joka kerta parempi mieli!”

”Autetaa nuoria.”

”Työntekijä omistautuu ja kuuntelee hyvin.”

”No se auttaa nuoria pärjäämään ja auttaa vaikeis asioissa.”

”Saa keskustella asioista ihmiselle/ihmisille jotka kuuntelee ja välittää.”

”Auttaa minua olemaan erossa kaikesta huonosta.”

”Oppii puhumaan ongelmista ja itse ajattelee eri tavalla. Keksii vaihtoehtoista toimintaa juomiselle. Osaksi varmaan vaikuttaa, että olen kasvanut henkisesti muutenkin.”

”Siellä saa puhua aikuiselle luottamuksella kaikista murheista ja huolista sekä muista ongelmista ja sitten hän auttaa parhaansa mukaan.”

Omin Jaloin -toiminta näyttää nuorten vastausten perusteella vaikuttavan nuorten elämään. Nuorten vastauksissa tulee esiin se, että Omin Jaloin -toiminta auttaa ja on dialogista. Dialogisuus korostuu nuorten vastauksissa aikuiselle puhumisena, keskustelemisena ihmiselle, joka kuuntelee ja välittää. Erittäin tärkeää on se, että nuoret ovat kokeneet

toiminnassa olevan aikuisen keskustelukumppanin arvoiseksi ja näkevät sen hyvinkin tärkeänä asiana. Hyväksi kommunikaatioksi voidaan katsoa juuri tällainen toiminta, joka tekee ihmisille hyvää. Nuorten vastauksissa tämä tulee esille uutena ajattelun oppimisen tapana ja siinä, kuinka keskustelut ovat auttaneet nuoria tekemään asioita toisin. Nuoret ovat kokeneet tullessa kuulluksi. Kuulluksi tulemisen kokemukset tulivat esille myös aiemmassa tutkimuksessa, kun Stina Högnabba tutki nuorten kokemuksia kehittämisohjelman toiminnoista ja niiden hyödyistä Omin Jaloin -toiminnan osalta hankeaikana.

Omin Jaloin -toiminnassa tapahtuvalla vuorovaikutuksen laadulla näyttää olevan suuri merkitys muutoksissa, joita ihmisissä tapahtuu yhteistyön tuloksena. Se kuinka aidosti työntekijä on pystynyt nuoren kohtaamaan, on vaikuttanut nuoren ajatuksiin toiminnasta ja dialogisuudesta. Vastauksissa tuli esiin luottamuksellisen keskustelun tärkeys ja kuinka työntekijä on auttanut parhaansa mukaan. Kun nuori kertoo luottamuksesta, voidaan katsoa, että silloin on tapahtunut hyvää vuorovaikutusta. Se on kokemuksena merkittävä nuorelle, kun hän kokee tullessa kohdatuksi kaikkienensa. Myös välittäminen tuli esiin vastauksista, tärkeäksi koettiin nimenomaan se, että saatiin kokea välittämistä. Nuori on tullut aidosti kohdatuksi. Dialogisen ajattelun lähtökohtana voidaan pitää sitä, mitä nuoretkin ovat vastausten perusteella kokeneet: ihmisen mielen sisältö on syntynyt sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta ja uudistuu ja kehittyy ihmisten kohtaamisissa (Puro & Matikainen 2000, 7–9.)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimustulosten pohjalta voidaan esittää seuraavat johtopäätökset:

1. Omin Jaloin -menetelmä vaikuttaa nuorten elämään. Omin Jaloin -toimintaan ohjautuminen voi olla hyvinkin merkityksellistä nuoren elämää ajatellen. Osa nuorista odotti toimintaan ohjautumisestaan innolla ja osasta nuorista näytti tuntuvat siltä, että heidät on ikään kuin laitettu mukaan toimintaan. Vaikka tunteet olivatkin varsin erilaisia, voidaan tulosten perusteella sanoa, että jo toimintaan ohjautuminen on merkityksellistä, koska jo ensimmäisen tapaamisen jälkeen nuorten mielikuvat toiminnasta olivat hyvät ja he eivät maininneet mitään negatiivista toiminnan suhteen. Jo se, että toimintaan ohjautuminen herättää nuorissa tietynlaisia tunteita kertoo siitä, että toiminnalla pystytään pääsemään lähelle nuorta.

Nuorten tunteet ennen ensimmäistä tapaamista olivat olleet varsin vahvoja. Voidaan olettaa, että nämä tunteet ovat olleet merkityksellisiä koska nuori muistaa ne ja on halunnut vastauksessaan tuoda ne ilmi. Kaikki ajatukset joita nuori on vastaukseen kirjoittanut, ovat jollain tapaa reflektoituneet ja muodostuneet osaksi nuoren kokemusmaailmaa. Nuori on kokenut jotain käytyään tapaamisessa ja se on tärkeintä, koska sitä kautta nuori pystyy alkamaan hahmottamaan omaa minuuttaan ja rakentamaan omaa identiteettiään, ehkä jopa eri suuntaan tehtyjen virheiden tai epäonnistumisen kokemuksien jälkeen.

Nuoret olivat saaneet menetelmän avulla elämäänsä parempaan suuntaan. Nuoret olivat alkaneet ajattella enemmän asioita, kuten harrastuksia ja hyvää oloa, saaneet itsevarmuutta ja oppineet huolehtimaan asioistaan arkielämässä, koulussa sekä perheen kanssa. Nuoren oma reflektiivisyys on sitä, että nuori alkaa ymmärtämään yhteiskunnan vaatimuksia itsensä ja oman elämän suhteuttamista niihin. Omin Jaloin -menetelmän avulla nuoret löysivät elämälleen uusia suuntia ja näkökulmia. Elämänsuunnitelma tarkoittaa suuntaa jonka ihmisen elämä saa. (Puuronen 2006, 61.)

Yksilöllisen ja eheän identiteetin kehittymistä voidaan pitää nuoruuden yhtenä tärkeimpänä kehitystehtävänä. Omin Jaloin -toiminnalla voidaan tukea tätä tehtävää jo varhaisessa vaiheessa. Koska identiteetti on nuoruudessa kehittymissillään, on huomioitava, että

nuoren voi olla hankalaa toimia oman parhaansa mukaan. Kun nuoren minäkuva heikkenee, ei nuori jaksa uskoa itseensä ja omiin selviytymisen mahdollisuuksiinsa. (Kinnunen 2011, 26–28; Haasjoki & Ollikainen 2010, 22.) Omin Jaloin -toiminta, joka on varhaista puuttumista, voi ehkäistä nuoren minäkuvan heikkenemistä ja nuori voi menetelmän avulla löytää itselleen sellaisia voimavaroja, joiden avulla suunnitella elämäänsä.

Nuoret kertoivat vastauksissaan siitä, kuinka tärkeänä he olivat pitäneet sitä, että Omin Jaloin -työntekijä kuuntelee heitä ja että on joku, jolle puhua luottamuksellisesti asioista. Tällaiset positiiviset vuorovaikutussuhteet jäsentävät nuoren persoonallisuutta terveellä tavalla parempaan suuntaan (Aho & Laine 1997). Nuorilla oli usein ongelmia sosiaalisissa suhteissaan heidän ohjautuessaan Omin Jaloin -toimintaan. Ongelmia oli niin perhe, kaveri, kuin myös seurustelusuhteissakin. Sosiaalisten suhteiden kautta nuoret pystyvät rakentamaan ja refleктоimaan omaa identiteettiään ja tulevaisuudensuunnitelmiaan. Kun ongelmat painottuivat paljolti sosiaalisten suhteiden puolelle, oli avun saaminen ja ratkaisukeinojen löytyminen hyvinkin merkityksellistä nuorten elämän kannalta. Merkittävimpänä nuoren yhteiskunnasta syrjäytymisen syynä voidaan pitää ystävien puutetta. (Aaltonen ym 2011.) Omin Jaloin -toiminta on tulosten perusteella ehkäisevää toimintaa ja nimenomaan ehkäisee nuorten syrjäytymistä sosiaalisista suhteista.

Se että Omin Jaloin -toiminta vaikuttaa nuorten syrjäytymiseen yhteiskunnasta on merkittävää, sillä elämme jatkuvassa muutosten maailmassa. Tulevaisuuden ennustaminen on koko ajan vaikeampaa ja nuorten omilla selviytymiskyvyillä on tällöin suuri vaikutus heidän tulevaisuuteensa. Omin Jaloin -toiminta auttaa nuorta löytämään itselleen suojaavia tekijöitä, joiden avulla elää jatkuvassa muutoksessa. Nuoren syrjäytyminen sosiaalisista verkostoista on vakava riski yhteiskunnalle. Tällaisessa jatkuvassa muutoksen kehityksessä kasvavien nuorten paineet voivat olla monelle liian kovat, suurin osa nuorista kuitenkin kestää ja selviytyy. (Ellonen 2008; Herranen & Harala 2007, 89.) Omin Jaloin -toiminnalla pystytään ehkäisemään tällaista yhteiskunnasta syrjäytymistä vahvistamalla nuorten voimavaroja oman elämän suhteen.

2. Omin Jaloin -menetelmän laajojen osa-alueiden kautta voidaan vaikuttaa erilaisiin nuorten elämäntilanteisiin, sekä herättää nuorissa ajattelua suhteessa omaan elämään. Osa-alueet: perhe, koulu, kaverit, harrastukset ja vapaa-aika, seurustelu, rahan-käyttö,

päihteiden käyttö, terveys ja hyvinvointi sekä rikokset ja rikkeet, olivat melkein kaikki olleet nuorille hyödyksi omaa elämää ajatellen. Nuoret olivat saaneet hyötyä aihealueiden yhteydessä käydyistä keskusteluista ja tehtävistä. On hyvä, että menetelmässä käydään läpi asioita hyvinkin laaja-alaisesti ja näin ollen pystytään vaikuttamaan monipuolisesti nuorten elämään. Opinnäytetyönsä kehittämistyön odottamattomaksi tulokseksi Kati Blomqvist kuvasi havainnon, että tarkasteltaessa kaikkien osa-alueiden tehtävät vielä suhteessa toisiinsa, on mahdollista havaita tekijöitä, joita yksittäin tarkasteltuna ei olisi ollut mahdollista havaita. (Blomqvist 2010, 2.) Tämä näyttää pätevän myös nuorten ajatteluun eri osa-alueiden vaikuttavuudesta. Vaikka ongelmia oli ollutkin vain tietyillä alueilla, oli monista eri osa-alueista ollut heille hyötyä. Nuorella on Omin Jaloin -prosessin aikana mahdollisuus tarkastella omien valintojen vaikutusta nykyhetkeen ja tulevaisuuteen. Toiminnan tarkoituksena on kartoittaa nuoren suojaavia tekijöitä sekä riskitekijöitä. (Arola 2011, 13-14.)

Omin Jaloin -hankeraportin haastatteluista kävi ilmi, että nuorille on muodostunut kokonaisvaltaisempi kuva omasta elämäntilanteestaan ja se on herätellyt erilaisia ajatusmalleja nuorissa, sekä pohdintaa oman toiminnan hyöty- ja haittapuolista. Tutkimustulosten perusteella näyttäisi siltä, että Omin Jaloin -toiminta, nuorten omien kuvausten mukaan, vaikuttaa nuorten oman ajattelun muuttumisen kautta positiivisesti heidän elämäntilanteeseensa. Kaikkien haastateltujen elämäntilanteet olivat muuttuneet positiiviseen suuntaan verrattuna tilanteeseen, jossa nuoret olivat ohjautuessaan mukaan toimintaan. Nuoret kykenevät myös refleктоimaan omaa elämäänsä Omin Jaloin -toiminnan ajalta ja se kertoo menetelmän vaikutuksista nuorten ajatuksiin. Ajatukset joita nuorilla on toiminnan aikana herännyt, ovat olleet hyvinkin mieleenpainuvia, koska nuoret pystyvät kuvailemaan niitä myös jälkepäin.

Tämän tutkimuksen tulosten perusteella voidaan yhtyä hankeraportin aikana sidosryhmien kuvailemiin Omin Jaloin -toiminnan vaikutuksiin. Nuoren oman verkoston ja varhaisen puuttumisen näkökulmasta Omin Jaloin -toiminnalla nähdään olleen positiivisia vaikutuksia nuoreen. Toiminta on ehkäisevää ja puuttuminen tapahtuu varhaisessa vaiheessa. Sen nähdään tuovan mukanaan hyviä vaikutuksia, sillä ongelmat eivät pääse kasvamaan ja niihin voidaan saada ajoissa tarvittavia tukitoimia. Johtopäätökset yhtyvät Omin Jaloin -työryhmän kommenttiin siitä, että tehtävät ovat hyvä työväline ja vasta niiden pohjalta käytävällä keskustelulla saavutetaan parhaat tulokset. Keskustelun avulla

voidaan parhaiten tukea nuoria itse havaitsemaan suojaavia tekijöitä ja riskitekijöitä omasta elämästään. Ilman nuoren omaa ymmärrystä ongelmista ja suojaavista tekijöistä sekä niiden tärkeydestä tulevaisuudelle, ei voi tapahtua mitään positiivista muutosta nuoressa suhteessa hänen omaan elämäänsä.

3. Nuorten mielestä Omin Jaloin -toiminta auttaa nuoria. Omin Jaloin -tapaamisten myötä, joidenkin nuorten kohdalla on tapahtunut merkittäviäkin muutoksia. Omin Jaloin -toiminta on auttanut olemaan erossa kaikesta huonosta, opettanut puhumaan ongelmista ja ajattelemaan eri tavalla, esimerkiksi keksimään vaihtoehtoisia toimintaa alkoholin käytölle. Nämä vaikutukset ovat todella merkittäviä. Tutkimustulokset kannustavat työntekijöitä kynnyksen ylittämisessä, eli huolen puheeksiottamisessa. Tulosten perusteella voidaan sanoa, että tuskin kenellekään ihmiselle on haittaa huomata, että joku aikuinen on huomannut hänet ja on kiinnostunut hänen hyvinvoinnistaan. (Eriksson & Arnkill 2005; Haasjoki & Ollikainen 2010.) Nuoret olivat kokeneet tärkeäksi sen, että aikuinen kuuntelee, auttaa parhaansa mukaan ja on luotettava.

Tulokset puhuvat myös sen puolesta, että käyttämällä Huoli puheeksi -menetelmää, voidaan ottaa hankala asia puheeksi kunnioittavasti ja samalla asianosaisille tukea tarjoten. Huolen puheeksi ottaminen pystyttiin toteuttamaan kunnioittavana keskusteluna Omin Jaloin -asiakas tapaamisissa. Nuorten kokemukset toiminnasta olivat niin positiivisia, ettei ainakaan näiden tulosten perusteella, voi olettaa menetelmällä olevan negatiivisia vaikutuksia nuorten elämään ja ajatuksiin. Toteutuneissa puheeksi oissa, keskusteluissa ja valtaosassa nuorten kokemuksissa päädyttiin hyvään dialogiseen keskusteluun. Vaikka nuorten ajatukset ennen ensimmäistä Omin Jaloin -tapaamista olivat jännittävät, ehkä pelottavatkin, kokemukset muuttuivat huojentuneiksi ja innostuneiksi kun tapaaminen oli ohi. Erikssonin ja Arnkillin (2005) mukaan tällaisen puheeksi oton ymmärrettävänä ”hintana” ovat hieman jännittyneet ja epävarmat tunnelmat ennen tilannetta, mutta helpottuneet, tyytyväiset ja toiveikkaat tunnelmat sen jälkeen.

Omin Jaloin -toiminnan avulla kuulumaton saadaan kuuluville ja näkymätön näkyväksi niin kuin dialogisessa kohtaamisessa kuuluu. Omin Jaloin -toiminta voidaan nuorten kokemusten perusteella katsoa hyväksi kommunikaatioksi, koska se tekee ihmisille hyvää. (Puro & Matikainen 2000.) Kaikki merkittävät kokemukset ja oivallukset tapahtuvat ihmissuhteissa, ihmisten välissä. Omin Jaloin -toiminta tukee nuoren subjektiivista, käsitettä

subjektiudesta, jolla tarkoitetaan yksilön käsitystä itsestään ihmisenä joka kykenee tekemään päätöksiä tai valintoja, sekä vaikuttamaan oman elämänsä muotoutumiseen omalla toiminnallaan (Mönkkönen 2007, 142). Johtopäätökset tukevat sitä, että työssä korostetaan motivoivaa ja arvostavaa kohtaamista, varhaista puuttumista, nuorten valtaistumista sekä kiinnipitävää työtettä ja tällä kaikella pystytään vaikuttamaan nuoren elämään. (Blomqvist ym. 2010, 10.)

8 POHDINTA

8.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli ymmärtää tutkimuskohteena olevia ilmiöitä, eli Omin Jaloin -menetelmän vaikuttavuutta nuoren elämään. Vaikuttavuutta tarkasteltiin ilmiöstä eniten tietävien, eli Omin Jaloin -menetelmän läpikäyneiden nuorten kautta. Kun tutkitaan jotain ihmisiin liittyvää ja halutaan tietää miten jokin asia on ihmiseen vaikuttanut, on sitä kysyttävä häneltä, sillä vain hän voi tietää vaikutukset omaan elämäänsä. Tulokset tässä tutkimuksessa ovat luotettavia koska ne ovat nuorten itse kuvailemia. Nuoret ovat saaneet miettiä vastauksiaan rauhassa kenenkään niihin vaikuttamatta. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta on tärkeää, että nuoret vastasivat kyselyyn nimettömänä, jolloin he olivat yksi nuori muiden joukossa. Laadullinen tutkimus kohdistuu tässä tutkimuksessa nuorilta saadun tiedon laatuun, ei määrään. Sen vuoksi pidän yhtä tärkeänä jokaisen nuoren omia kokemuksia, sen sijaan kuinka monta nuorta kyselyyn vastasi. Jokaisen nuoren henkilökohtainen kokemus on se tärkeä tieto, mitä tutkimuksessa haluttiin tuoda esille. Kun on kyse laadullisesta tutkimuksesta, on tutkimuksen luotettavuus kiinni tutkijasta, aineiston laadusta, aineiston analyysistä sekä siitä miten tulokset on esitetty (Tuomi & Sarajärvi 2009, 158–159).

Aineiston keruu tapahtui luottamuksellisesti ja anotun tutkimusluvan mukaisesti. Kyselyyn vastaaminen oli nuorille vapaaehtoista ja täten kaikki se tieto mitä nuorilta tutkimusta varten tuli, oli sellaista tietoa jota he itse halusivat vastauksillaan tuoda esiin. Laadullisen tutkimuksen tärkeitä periaatteita ovat osallistumisen vapaaehtoisuus, luottamuksellisuus sekä henkilöllisyyden suojaaminen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 132–133). Kyselyn kysymykset, sekä kirje jossa tutkimuksesta kerrottiin, pyrittiin tekemään siten, että nuori saisi kylliksi tietoa, sekä myös ulkoasultaan selkeäksi, jotta sitä olisi helppo lukea ja ymmärtää. Tutkijana minulla oli vastuu tutkimustuloksia käsitellessäni siitä, että nuorten vastaukset tulivat ilmi tutkimuksessa siinä muodossa kuin nuori niihin oli vastannut.

Tämä tutkimus on mielestäni tärkeä, koska sen avulla saadaan nuorten ääntä kuuluville heidän käyttämästään palvelusta, tässä tapauksessa Omin Jaloin -menetelmästä. Mielestäni on tärkeää pohtia ja kysyä nuorilta sitä onko toiminta vaikuttanut heidän elämäänsä.

Nimenomaan nuorilta itseltään voidaan saada tämän hetken käsitystä siitä, onko Omin Jaloin -menetelmä vaikuttanut heidän elämäänsä. Kukaan aikuinen ei pysty kuin arvailemaan nuoren puolesta toiminnan vaikuttavuutta. Pidän aineistoani luotettavana, koska siinä kuuluu vahvasti nuorten oma ääni. Tutkimustulokseni pohjautuvat nimenomaan nuorten kertomiin asioihin ja johtopäätöksissäni pohdin vastauksia enemmän aikaisemman teoria ja kysely tiedon pohjalta. Saatujen tulosten tarkastelu suhteessa aikaisempaan tietoon on yksi luotettavuutta kuvaava tekijä (Tuomi & Sarajärvi, 2009). Tutkimuksen edetessä intoni tutkittavaa asiaa kohtaan kasvoi ja käyttämäni teorian tiedon kautta oma ammatillinen kasvuni kehittyi. Tuntui, että pääsin paremmin sisälle Omin Jaloin -menetelmään tutustuessani sen tukipilareina oleviin käsitteisiin.

Luotettavuuden pohdintaan kuuluu arvio käytetystä kirjallisuudesta ja sen relevanttiudesta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140). Lähdemateriaali tutkimuksessani oli Omin Jaloin -toiminnasta tehty käsikirja, hankeraportti vuodelta 2011 sekä aiheesta Kati Blomqvistin tekemä opinnäyte. Lisäksi käytin paljon teorian tietoa, joka oli mielestäni tieteellistä ja luotettavaa tietoa. Teorian tietoa keräsin koko prosessin ajan ja tieto jota näin eri lähteistä sain, täydensi tutkimukseni tietopohjaa ja lisäsi näin tutkittavan ilmiön luotettavuutta. Käytin mielestäni monipuolisesti eri lähteitä ja tutkimustuloksia ja johtopäätöksistä löytyi paljon yhteneväisyyksiä aikaisemman tiedon kanssa. Tuloksiin ja johtopäätöksiin pääsin nuorten vastauksien avulla. Tulokset joita tutkimuksessa saatiin, pohjautuvat nuorten vastauksiin ja niiden tarkasteluun teorian kautta.

8.2 Työn pohdintaa

Tavoitteena tutkimuksessani oli selvittää vaikuttaako Omin Jaloin -menetelmä nuorten elämään ja lisääkö Omin Jaloin -menetelmä nuorten ajattelua omaa elämää kohtaan. Saavatko nuoret menetelmästä jotain hyötyä omaan elämäänsä? Minua kiinnosti myös se, mitä mieltä nuoret ovat menetelmästä. Halusin tuoda nuoren äänen kuuluviin. Tutkimusaiheekseni muodostui ”Omin Jaloin –menetelmän vaikuttavuus nuoren elämään”. Tutkimusongelmat joiden avulla aihetta käsittelevät olivat: *1. Miten Omin Jaloin -menetelmä on vaikuttanut nuoren elämään?, 2. Millaisia ajatuksia nuorilla heräsi suhteessa omaan elämään? ja 3. Mitä mieltä nuoret ovat Omin Jaloin –toiminnasta?* Tutkimus tapahtui postikyselynä, johon sain yhdeksältä nuorelta vastaukset. Tutkimusaineisto on pieni, mutta

mielestäni merkityksellinen. Jokainen nuori antoi oman näkökulmansa tutkittavaan asiaan ja tutkimuksessani lähtökohtana olivat nuorten kokemat vaikutukset. Tuloksia ei voi kuitenkaan pitää yleistävinä, vaan olen pohtinut tutkimuksessani menetelmän vaikutuksia nimenomaan saamieni vastausten kautta. Tulokset ovat kuitenkin yhteneväisiä aikaisempien tulosten sekä teorian tiedon kanssa.

Tekemälläni tutkimuksella sain mielestäni hyvin vastauksia asettamiini tutkimusongelmiin sekä kokonaistavoitteeseen. Kyselylomakkeeni olisi saanut kuitenkin olla monipuolisempi ja avoimia kysymyksiä olisi saanut olla enemmän. Materiaali jota sain, jäi vastauksien takia hieman vähäiseksi, mutta ei laaduttomaksi. Nuoret olivat vastanneet kyselyn eri kohtiin kokonaisin lausein ja näin ollen materiaalista sai paljon irti, vaikka vastaajien määrä oli vähäinen. Löysin myös yhteneväisyyksiä aikaisempaan tietoon Omin Jaloin -menetelmästä ja sen vaikuttavuudesta. Mielestäni tärkeä havainto tutkimuksessani on se, miten hyvin nuorten vastaukset kuvaavat määritelmää Omin Jaloin -menetelmästä ja sille asetetuista tavoitteista. Myös työtä tukevat periaatteet, kuten varhainen puuttuminen, dialogisuus ja nuoren valtaistumiseen pyrkiminen, tulivat esille. Tämä on mielestäni todella tärkeää Omin Jaloin -menetelmää tukevaa tietoa.

Mielestäni onnistuin itselleni tutkijana asettamassani roolissa. Tarkastelin tutkimusta opiskelijan, en työntekijän näkökulmasta. En myöskään antanut aikaisempien asiakaskokemuksieni vaikuttaa tutkimukseeni ja sen tuloksiin. Oli yllättävän helppoa ottaa opiskelijan rooli ja miettiä miten tutkimusongelmia lähestyisin. Olen tutkimuksessani tuonut mielestäni hyvin esille nuorten omaa ääntä ja näkökulmaa, vaikka tarkastelinkin tuloksia Omin Jaloin -menetelmän ja olemassa olevan aikaisemman teorian tiedon kautta. Tutkimusta oli mielenkiintoista tehdä ja tuntuu, että ammatillinen osaamiseni kasvoi tämän prosessin aikana ja osaan tulevaisuudessa käyttää Omin Jaloin -menetelmää niin, että nuoret hyötyisivät siitä mahdollisimman paljon. Tutkimuksen avulla pystymme kehittämään työtämme ja tuomaan uusia näkökulmia työhön.

Tutkimuksen tekemisen aloittaminen oli minulle kaikista haastavinta ja aloitusseminaarin jälkeen kuluikin kuukausia, että pääsin kiinni tutkimuksen tekemiseen. Näin jälkepäin ajateltuna tämä ”luova tauko” oli hyväksi opinnäytetyöni tekemiselle. Ajatukset ehtivät jäsentyä hyvin ennen työn aloittamista ja olenkin saanut tutkimuksen tehtyä varsin hyvässä tahdissa koska mielenkiinto on ollut korkealla. Aiheen mielenkiintoisuus on auttanut

minua jaksamaan työskennellä tutkimuksen eteen, sekä kaikki matkan varrella tulleet pienetkin oivallukset. Välillä tuntui, että sain niin paljon tutkimustuloksista irti, etten kyennyt rajaamaan ja luokittelemaan niitä kunnolla. Lopulta pääsin ymmärrykseen siitä miten lähdän tuloksia avaamaan mahdollisimman selkeiksi kokonaisuuksiksi. Työn varrella itse turtuu kirjoittamaansa tekstiin eikä näin ollen ole paras arvioija kokonaisuuksien onnistumisen arvioinnissa. Se mikä saattaa olla tutkijalle itselleen hyvinkin selkeää ei välttämättä aukea lukijalle. Tutkimuksen tekeminen kokonaisuudessaan on ollut haastavaa, antoisaa ja erittäin opettavaista.

Tulevissa tutkimuksissani toimin toisin joissain asioissa. Kyselyyn laittaisin enemmän avoimia kysymyksiä ja osaisin varmaankin muotoilla kysymyksiä paremmin niin, että niiden avulla voisi saada mahdollisimman paljon tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Mielenkiintoni haastattelua kohtaan heräsi myös tutkimuksen teon aikana. Olisi ollut todella mielenkiintoista haastatella vielä kyselyiden lisäksi nuoria. Ajan puutteen takia jouduin hylkäämään idean haastatteluista. Uskon että haastattelujen avulla olisin saanut syvempää tietoa. Mietin sitäkin puolta olisivatko nuoret kertoneet asioista samalla tavalla kuin anonymisti kyselyyn vastaamalla.

Kasvatus- ja perhetyöhön suuntautuneena koen todella tärkeänä nuorten äänen kuulemisen. Emme voi ammattilaisina olettaa jonkin toimintamallin sopivan jokaiselle nuorelle ja olettaa toivottuja tuloksia. Olemassa olevia menetelmiä tulisi tarkastella kriittisesti ja nimenomaan asiakkaan näkökulmasta. Jos asiakas ei hyödy tai saa vaikutuksia toiminnasta jossa on ollut mukana, täytyy miettiä miksi ja mitä voisimme tehdä toisin. Vaikka toiminta osoittautuisikin toimivaksi, on sitäkin syytä pohtia kriittisesti. Tulevana sosionomina koen, että työssämme käyttämiämme menetelmiä tulisi tarkastella kriittisesti, jotta pystymme tarjoamaan mahdollisimman hyvää palvelua asiakkaille ja tukemaan heitä elämässä. Kaikkea toimintaa tulee mielestäni arvioida ja kehittää. Mitä enemmän perehdymme eri menetelmiin ja niiden käyttöön, sitä paremmin opimme niitä myös käyttämään työssämme. Jatkotutkimuksena voisi haastatella nuoria sekä Omin Jaloin -asiakastyötä tekeviä työntekijöitä.

Toivon, että työstäni on hyötyä Omin Jaloin -menetelmästä kiinnostuneille, nuorten parissa työskenteleville sekä alan opiskelijoille. Tietysti toivon työstäni olevan hyötyä myös nuorille, joiden parhaaksi Omin Jaloin -menetelmä on kehitetty.

LÄHTEET

- Aaltonen, S., Kivijärvi, A., Peltola, M. & Tolonen, T. 2011. Ystävyudet. Teoksessa M. Määttä & T. Tolonen (toim.) Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry, 29-56.
- Aapola, S. 2001. ”Liian varhaisen” ruumiillisen kehityksen ongelma. Teoksessa A. Puuronen & R. Välimaa (toim.) Nuori ruumis. Helsinki: Gaudeamus, 30-44.
- Aho, S. & Laine, K. 1997. Minä ja muut. Kasvaminen sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Keuruu: Otava.
- Arola, M. 2011. Omin Jaloin –hanke 2009-2011. Nuorelle tarpeellista ja oikea-aikaista palvelua etsimässä. Helsinki: Art-Print Oy.
- Benyik, L. & Kohen S B. 2011. Nuoret tappajat kouluissamme. Elekieli.
- Blomqvist Kati. 2010. Omin Jaloin-menetelmän ja siinä käytettävien kirjallisten tehtävien kehittäminen Lohjan kaupungin erityisnuorisotyössä. Opinnäytetyö sosionomi YAMK. Järvenpää: Diak etelä.
- Blomqvist, K., Salminen, M., Arola, M., Hiltunen, T. & Tarjanne, A. 2010. Omin Jaloin – Ehkäisevän lastensuojelun menetelmä. Työkirja. Espoo: Star-Offset Oy.
- Bouhlal, S., Heinonen, T. & Sulaoja, T. 2006. Varpunen. Varhaisen puuttumisen malli. Terveystieteiden tutkimuskeskus.
- Ellonen, N. 2008. Kasvuyhteisö nuoren turvana. Sosiaalisen pääoman yhteys nuorten masentuneisuuteen ja rikekäyttäytymiseen. Tampere: TUP.
- Eriksson, E. & Arnkil, T. 2005. Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Helsinki: Stakes.
- Haasjoki, E. & Ollikainen, T. 2010. Mikä sun mieltä painaa? Kriisit nuoruudessa ja mielenterveyden tukeminen koulussa. SMS-tuotanto Oy.
- Hakala J, T. 2010. Tutkimusmenetelmän valinnasta. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Juva: WSOY, 12-25.
- Hermanson, E. 2010. Oonks mä normaali? Nuoren oma kirja. Helsinki: Tammi.
- Herranen, J & Harala, P. 2007. Oikein valinneet jätetään rauhaan. Teoksessa A. Gretschel & T. Kiilakoski (toim.) Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto julkaisuja 77, 88-102.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Jalovaara, E. 2006. Tunnetaidot tiedon rinnalle kasvatuksessa. Pilot-kustannus Oy.

- Kemppinen, P. & Rouvinen-Kemppinen, K. 1998. Vuorovaikutuksen aarrearkku. Vinkkejä kasvattajille. Vantaa: Kustannusvalmennus P. & K.
- Kinnunen, S. 2011. Murrosikäinen perheessä. Tasapainoilua tilan ja ajan välissä. Karasano Oy.
- Kiviniemi, K. 2010. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Juva: WSOY, 70-85.
- Kojo, M. 2010. Laajentunut nykyisyys. Teoksessa Nuorisotutkimus: Ryhmät ja vapaa-aika. 28. vuosikerta, 2/2010. Helsinki: Nuorisotutkimus seura ry, 23-35.
- Korpela, K. 1996. Mielihyvän tilat. Teoksessa L. Suurpää & P. Aaltojärvi (toim.) Näin nuoret. Näkökulmia nuoruuden kulttuureihin. Suomalaisen kirjallisuuden seura, 305-317.
- Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelma 2007-2011. Pääministeri Matti Vanhasen II hallitus. Opetusministeriön julkaisuja 2007:41. Helsinki.
- Lastensuojelulaki (417/2007). 25§ (12.2.2010/88). Luettu 5.2.2012.
- Leppälahti, M. 2010. Nuoret vapaalla ja ryhmissä. Teoksessa Nuorisotutkimus: Ryhmät ja vapaa-aika. 28. vuosikerta, 2/2010. Helsinki: Nuorisotutkimus seura ry, 1-2.
- Mikkonen, A. 2000. Nuorten tulevaisuuskuvat ja tulevaisuuskasvatus. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja. Joensuu.
- Mönkkönen, K. 2007. Vuorovaikutus. Dialoginen asiakastyö. Helsinki: Publishing Oy.
- Puro, U. & Matikainen, J. 2000. Dialogi. Yhdessä ajattelemisen taito. Työväen sivistysliitto.
- Puuronen, V. 1996. Tytöt ja pojat keskustelukulttuureja tuottamassa. Teoksessa L. Suurpää & P. Aaltojärvi (toim.) Näin nuoret. Näkökulmia nuoruuden kulttuureihin. Suomalaisen kirjallisuuden seura, 255-284.
- Puuronen, V. 2006. Nuorisotutkimus. Nuorisotutkimusseura ry.
- Rantanen, I. 2010. Pahat pojat ja hyvät kasvattajat. Omakustanne. Wiresidos Oy.
- Seikkula, J. & Arnkil, T. 2011. Dialoginen verkostotyö. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos.
- Sinkkonen, J. 2010. Nuoruusikä. Juva: WSOY.
- Suurpää, L. 1996. Yksilöllistä sosiaalisuutta vai sosiaalista yksilöllisyyttä? Teoksessa L. Suurpää & P. Aaltojärvi (toim.) Näin nuoret. Näkökulmia nuoruuden kulttuureihin. Nuorisotutkimusseura ry, 51-73.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Gaudeamus.

Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

RAAHEN KAUPUNKI
Nuorisotoimenjohtaja

PÄÄTÖS
Päivämäärä 19.10.2011
Pykälä 99 §

1. Asia, jota päätös koskee	Tutkimuslupa
2. Asianosaiset	Mari Ryönänkoski
3. Selostus asiasta	Nuoriso-ohjaaja Mari Ryönänkoski anoo tutkimuslupaa Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakouluun tehtävää opinnäytetyötä varten. Tutkimuksen tarkoitus on mitata Omin Jaloin-menetelmän vaikuttavuutta nuoren elämään. Tutkimuksen kohderyhmänä ovat Omin Jaloin - menetelmän läpikäyneet nuoret. Tutkimuksen toteutus on loka-marraskuu 2011.
4. Sovelletut oikeusohjeet	Päävastuualueiden johtosääntö
5. Päätös	Myönnetään tutkimuslupa. Kyselylomake hyväksyttävä ennen tiedonkeruun aloittamista. Lupa koskee Raahen nuorisotoimessa toteutettua toimintaa.
6. Allekirjoitus	Ari Pietarinen Nuorisotoimenjohtaja
7. Tiedoksianto	Mari Ryönänkoski Nuorisolautakunta
8. Muutoksenhaku	<p>Tähän päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Päätökseen tyytymätön voi tehdä asiassa kirjallisen oikaisuvaatimuksen.</p> <p>Oikaisuvaatimusviranomaisen: NUORISOLAUTAKUNTA, PL 62, 92101 Raahе.</p> <p>Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta. Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen ja se on tekijän allekirjoitettava.</p> <p>Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän (7) päivän kuluttua sen postittamisesta.</p> <p>Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta kunnallisvalituksella vain se, joka on tehnyt oikaisuvaatimuksen.</p>

Kysely nuorille Omin Jaloin – toiminnasta

Taustatiedot

Ympyröi oikea vaihtoehto

1. Olen tyttö poika
2. Ikäni 12v. 13v. 14v. 15v. 16v.
 17v.

3. Mitä kautta tulit toimintaan?

tulin itse vanhemmat koulukuraattori
lastensuojelu terveydenhoitaja jokin muu _____

4. Ohjauduin toimintaan koska, _____

5. Mitä ajattelit ennen ensimmäistä tapaamista? _____

6. Mitä ajattelit ensimmäisen tapaamisen jälkeen? _____

Elämän eri osa-alueet

Omin Jaloin – toiminnassa oli tehtäviä seuraavilta elämän eri osa-alueilta; perhe, terveys ja hyvinvointi, koulu, harrastukset ja vapaa-aika, kaverisuhteet, päihteet, rikokset sekä rahankäyttö.

Ympyröi kyllä tai ei. Voit myös kirjoittaa esimerkkejä loppuun. (esim. koulu, en myöhästynyt enää koulusta)

7. Minkä osa-alueen tehtävistä ja keskusteluista sinulle on ollut hyötyä?

Perhe	kyllä	ei
Terveys, hyvinvointi	kyllä	ei
Koulu	kyllä	ei
Harrastukset, vapaa-aika	kyllä	ei
Kaverisuhteet	kyllä	ei
Seurustelusuhdet	kyllä	ei
Päihteet	kyllä	ei
Rikokset	kyllä	ei
Rahankäyttö	kyllä	ei

Esimerkit: _____

8. Ajattelitko jonkin asian olevan silloin huonosti elämässäsi?

kyllä ei

Minkä? _____

9. Auttoiko Omin Jaloin – toiminta sinua?

kyllä ei

Miten? _____

10. Aloitko ajattelemaan elämääsi uudesta näkökulmasta?

kyllä ei

11. Löysitkö asioita jotka ovat hyvin elämässäsi?

kyllä ei

Mitä? _____

12. Mitä hyvää Omin Jaloin - toiminnassa on?

13. Mitä parannettavaa Omin Jaloin – toiminnassa on?

Kiitos vastauksistasi!